

8 МАЯ 2007 г.
АУТОРАК

№ 84 (25949)

Кошт 400 рублёў

ВЫДАЕЦЦА 3 9 ЖНІўНЯ 1917 Г.

Паважаныя суайчыннікі!

Сардэчна віншую вас з Днём Перамогі.

Даўно адгрэмелі апошнія залпы вайны, але ў памяці народнай назаўжды застаюцца гераізм, мужнасць, адвага воінаў і працаўнікоў тылу, што адстаялі незалежнасць нашай Радзімы.

Для ўсіх пакаленняў гэты дзень з'яўляецца асаблівым святам — у ім і радасць перамогі, і горькі страт. Мільёны беларусаў засталіся на палях жорсткіх баёў за самае святое — свабоду сваёй Айчыны.

Вогненныя гады ваеннага ліхалецця назаўжды ўпісаны ў гераічны летапіс нашай краіны. Як сімвалы вечнай славы воінам і партызанам узвешаюцца велічныя помнікі і абеліскі ва ўсіх кутках Беларусі.

Толькі згуртаваны, моцны духам народ мог перамагчы ў самай жорсткай і гісторыі чалавечтва вайне, вынесці нягоды і цяжар пасляваеннай разрухі, падняць з руін фабрыкі і заводы, гарады і вёскі.

Дарагія ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, ваш ратны і працоўны подзвіг даў нам магчымаць паўнацэнна жыць, працаваць і умацоўваць магутнасць дзяржавы. Нізікі вам паклон, здароўя і даўгалецця!

Быць нашчадкамі Вялікай Перамогі не толькі высокі гонар, але і адказнасць за незалежнасць краіны, бязвольнае і светлае будучае нашчадкаў.

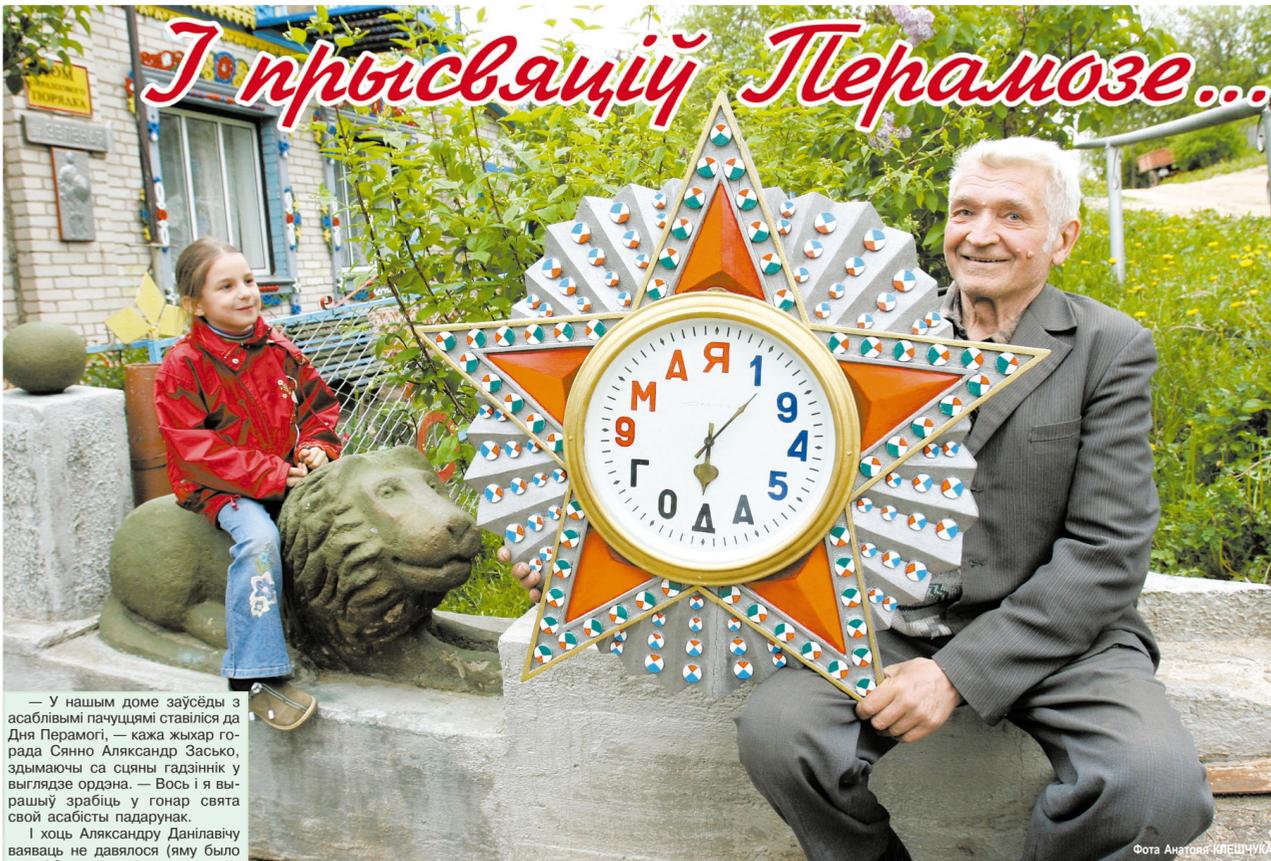
Жадаю вам, дарагія суайчыннікі, міру, шчасця, добра і добрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

І прысвяціў Перамозе...

Фота Анастасіі КЛЕШЧЫЦА

ВЕТЭРАНАМ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

У Дзень Перамогі а 11-й гадзіне ўсталяць панчэцка ўрачыстае шэсце ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны з ускладаннем вяноў да помніка Перамогі. «Улічваючы фізічны стан нашых ветэранаў, было прынята рашэнне ўсталяваць на Плошчы Перамогі 250 пасадачных месцаў» — паведаміў начальнік аддзела ўпраўлення інфармацыі Міністэрства абароны Беларусі Вячаслаў Раменчык. А 12-й гадзіне на Кастрычніцкай плошчы Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь прадставіць праграму «Песні ваяцкага галюў», а 22-й гадзіне ў Мінску, крэпасці-героі Брэста і іншых абласных цэнтрах адбудзецца святковы салют з 30 залпаў. 9 мая будзе ўскладзены вяноў і гірляндаў да брацкіх магіл, месцаў пахавання воінаў.

4 мая ў рэспубліканскім клінічным шпіталі інвалідаў ВВВ імя П.М. Махарава выступіў Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, на наступны дзень у музеі гісторыі Узброеных Сіл адбылася ўрачыстая сэрца з нагоды пяцігадовага юбілею з дня адкрыцця музея, а на «Лініі Сталіна» — прыём ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. 6 мая на базе 120-й механізаванай брыгады распачаўся рэспубліканская ваенна-патрыятычная акцыя «Бессмяротны подзвіг савацкага народа і яго Узброеных Сіл у Перамозе над фашызмам». У той жа дзень на «Лініі Сталіна» была праведзена рэканструкцыя баявых дзеянняў, прысвечаная Дню Перамогі. 7 мая ў Мінску адбылося адкрыццё помніка Георгію Жукаву, а 7 мая ў Цэнтральным доме афіцэраў міністр абароны рэспублікі сустрэўся з Героямі Саюза. У гарнізонах, вайсковых частках гэтымі днямі праводзяцца ўрокі мужнасці і Дні адчужненых дзвярэй.

Ірына ПРЫМАК.

Аляксандр КОСІНЕЦ:

«Многія людзі бяздумна ставяцца да свайго здароўя і здароўя сваіх дзяцей, да свайго будучага. Таму неабходна фарміраваць ідэалогію, зольную абудзіць прагу да жыцця, узяць энергію нацыі».

Чытайце стар 5-6.

Тыдзень цёплых дажджоў

Як паведаміла рэдакцыя галоўнага сіноптыка Рэспубліканскага гідрометцэнтру Мінпрыроды Вольга Фядотава, з пачатку тыдня на тэрыторыю Беларусі пачаюцца наступныя вільготнае паветра з Атлантыкі.

Таму на працягу ўсяго тыдня чакаецца воблачнае надвор'е і амаль паўсюдна дажджы. Сёння ўдзень месцамі дажджы вельмі моцныя. Тэмпература паветра ўначы на працягу тыдня — 3—10 градусаў, удзень — 10—16. Згодна з папярэднімі прагнозамі, на выхадныя стане цяплей, і тэмпература паветра павысіцца да 12—19 градусаў, у Брэсцкай і Гомельскай абласцях — да 20—22. На Свята Перамогі сіноптыкі не выключваюць невялікія дажджы, тэмпература паветра ўдзень — 9—16 градусаў.

Сяргей КУРКАЧ.

Сярэдні БПМ зрос на 5 працэнтаў

Як паведамілі карэспандэнты «Звязды» ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны, зацверджаны памер бюджэту пражыткавага мінімуму ў цэнах сакавіка. У параўнанні з папярэднім, новы БМП павялічыўся на 5 працэнтаў і складае зараз у сярэднім на душу насельніцтва 179 100 рублёў.

Адначасова пастановай урада вызначаны бюджэты пражыткавага мінімуму для асобных катэгорыяў насельніцтва. У прыватнасці, цяпер БПМ працадольных грамадзян адпавядае 197 690, пенсіянераў — 158 640, студэнтаў — 189 020, дзяцей ва ўзросце ад 3 да 16 гадоў — 207 550, а дзяцей ва ўзросце да 3 гадоў — 151 830 рублям у месяц.

Сяргей ГРЫБ.

У Беларусі будуць пераразлічаны мінімальныя пенсіі і дзіцячыя дапамогі

У сувязі са змяненнем бюджэту пражыткавага мінімуму адбудзецца пераразлік мінімальнага і сацыяльных пенсій — аб гэтым карэспандэнты «Звязды» паведаміла галоўны спецыяліст аддзела арганізацыі пенсійнага забеспячэння Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Ніна Лузіна.

Паводле слоў Ніны Лузінай, мінімальны пенсія на ўзросце ў грамадзян, якія маюць поўны стаж (20 гадоў у жанчын або 25 гадоў у мужчын) і невялікі каэфіцыент заробку павялічыцца з 134 790 да 136 940 рублёў. Адначасова будзе зроблены пераразлік сацыяльных пенсій. У выніку, гэта прывядзе да невялікага павелічэння сярэдняй пенсіі па краіне ў цэлым — яе рост складзе 0,3 працэнта.

Адначасова, пасля змянення бюджэту пражыткавага мінімуму, будуць павышаны і дзяржаўныя дапамогі сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей. Так, паведаміла намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення палітыкі занятасці і народнага сельгасу Міністэрства Таццяна Шаметаваец, «стандартны» памер шатомесячнай дапамогі на дзіця ва ўзросце да 3 гадоў павялічыцца са 110 830 да 116 420 руб., аднарадовай дапамогі пры нараджэнні 1-га і 2-га дзіцяці — з 341 000 да 358 200 руб., аднарадовай дапамогі пры нараджэнні 3-га і наступных дзяцей — з 311 500 да 337 300 руб., аднарадовай зааховачальнай дапамогі маці, якая стала на ўлік у жаночай кансультацыі да 12-тыднёвага тэрміну цяжарнасці, пры нараджэнні 1-га і 2-га дзіцяці — са 170 500 да 179 100 руб., а пры нараджэнні 3-га і наступных дзяцей — з 265 750 да 268 650 рублёў.

Дарчы, заўважыла Таццяна Шаметаваец, новыя памеры дзіцячых дапамог дзейнічаюць з 1 мая па 31 ліпеня.

Сяргей ГРЫБ.

Даплаты — тым, каму цяжка

Адрасная сацыяльная дапамога будзе прадастаўляцца не толькі асобным малаабароненым катэгорыям насельніцтва, а па сутнасці ўсім грамадзянам Беларусі, якія апынуліся ў цяжкай жыццёвай сітуацыі і маюць даход менш за 60 працэнтаў бюджэту пражыткавага мінімуму. Рашэнне аб гэтым прыняў урад краіны, прычым, як паведамілі карэспандэнты «Звязды» ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны, адпаведная пастанова пачне дзейнічаць ужо ў самы бліжэйшы час — з моманту яе афіцыйнага апублікавання.

Варта нагадаць, што адрасная сацыяльная дапамога прадастаўляецца ў выглядзе, калі сукупны даход кожнага члена сям'і ці адзінокага грамадзяніна за тры папярэднія месяцы да звароту па падтрымку не перавышае 60 працэнтаў «сярэдняга» бюджэту пражыткавага мінімуму. Да прыкладу, у красавіку падобная «планка патрэбы» складала 102 300 рублёў.

Дагатульце права на адрасную дапамогу мелі толькі асобныя катэгорыі насельніцтва — перш-наперш гэта маламаламныя пенсіянеры, інваліды, якія не мелі працадольных членаў сям'і, а таксама маламаламны сем'і з непаўналетнімі дзецьмі. Зараз катэгорыям і прынцыпам скасаваны. Іншыя кажуць, на адрасную падтрымку змогуць разлічваць усе катэгорыі насельніцтва, якія па аб'ектыўных прычынах не могуць забяспечыць уласны даход або даход на кожнага члена сваёй сям'і ў памеры большы за 60 працэнтаў ад БПМ.

Пры гэтым, у перспектыве павінна змяніцца і сама «планка патрэбы» для прызначэння адраснай сацыяльнай дапамогі — з цяперашніх 60 працэнтаў бюджэту пражыткавага мінімуму да 100 працэнтаў БПМ да 2011 года.

Сяргей ГРЫБ.

— У нашым доме заўсёды з асаблівым пачуццямі ставіліся да Дня Перамогі, — кажа жыхар горада Сянно Аляксандр Засько, здымаючы са сцяны гадзіннік у выглядзе ордэна. — Восі і я вяршыў зрабіць у гонар свята сваёй асабісты падарунак.

І хоць Аляксандру Данілавічу ваяваць не давялося (яму было толькі 6 гадоў, калі пачалася вайна), да вайны ў яго сваё стаўленне: два старэйшыя браты былі партызанамі і ваявалі на фронце. Адзін з іх з вайны не вярнуўся.

Наогул Аляксандр Засько — чалавек унікальны. Такага асобы са сядзібы і прысвядзібнага ўчастка няма не тое што ў Сянно, бадай, у Беларусі. Прынамсі, я яшчэ не сустракаў, каб ганак звычайнага дома быў умацаваны атлантам, абалал прыступак «сядзелі» львы. Але галоўнае — Усявышні ўзнагародзіў гэтага чалавека дарам прыгожа і тонка выказваць свае пачуцці фарбамі і пэндзлем на палатне. І цяпер у яго — колішняя кавалка, трактарска, слесаря, муляра, сталяра і цесляра — яшчэ і выдатная калекцыя жывялісных палатноў — пейзажы і нацюрморты.

— Дзія зрабіць такі гадзіннік прыйшла даволі нечакана, і дзякуючы таму, па-першае, што набліжалося 60-годдзе Перамогі, па-другое, у навінах быў гэты востры ўспаміны Аляксандра Данілавіча.

Яшчэ на пачатку перабудовы гадзіннік перастаў паказваць правільны час і вісеў без патрэбы.

— У цябе нічога не прападае, — сказаў начальнік аўтастанцыі майстру, аддачы непаробную рач. І як у ваду глядзеў.

Аляксандр Засько ствараў гэту зорку ажно тры тыдні. Пенсіянер, часу меў дастаткова. Нахнення яшчэ болей. Змяніў механізм на новы і запачуў стрэлкі.

Але галоўнае, што «9 мая 1945 года» дакладна ўпісалася ў 12 гадзін. Калі выставіў гадзіннік на гарадской плошчы ў час свята, кампліментару столькі пачуў!.

«Мой дзед — самы лепшы дзед на свеце», — не хавае пачуццў 8-гадовага дзіцяці Ганна. І напэўна, гэта галоўнае, што важна чуюць чалавек, які так шмат ведае пра вайну.

На здымку: жыхар горада Сянно Аляксандр ЗАСЬКО і яго ўнучка Ганна.

А на мой погляд...

«9 МАЯ — ДЗЕНЬ, ЯКІ СІМВАЛІЗУЕ АДРАДЖЭННЕ КРАІНЫ...»

Што асабіста для вас і вашай сям'і значае дзень 9 мая? Як вы звычайна святкуеце Дзень Перамогі і як будзеце святкаваць яго сёлета?

Барыс ШТОВІЧ, мастак, вёска Заброддзе Вілейскага раёна:

— Гэта і сумны, і радасны дзень. Для мяне ён мае два вымярэнні. Першае — міжнароднае і дзяржаўнае: перамога сусветных светлых сіл над цёмнымі. Другое вымярэнне больш камернае, асабістае. Я з ваеннай сям'і, бацька ўсю вайну прайшоў кадравым афіцэрам. Мой дзядзька, Павел Фёдаравіч Баціцкі — Герой Саюза. Я тут, у вёсцы, мяі купілі дом, які належыў удзельніку і інваліду Першай сусветнай вайны, а сын яго загінуў 6 мая 1945 года. У жонкі таксама сваёй ваявала ў абедзюко вайнах, яе бацькі былі ваеннымі медыкамі ў апошнюю. Так што гэта для нас святы дзень. Пасля ўсіх Вялікіх царкоўных святаў — гэты самы галоўны. Ён сімвалізуе адраджэнне краіны. Разам з тым гэта дзень памянання.

Вось ужо 22 гады мы ў нашай вёсцы ладзім 9 мая свята. Асабліваець яго ў тым, што мяі не падымаем загінулых у Першай і Другой сусветных вайнах. Бо тых, хто прынёс нам Перамогу 1945 года — гэта дзеці тых, хто аддаваў жыццё ў 1914—1918 гадах. Заброддзе тады трапіла ў лінію фронту і тут знаходзіцца ваенныя могілкі Першай сусветнай. Амаральна, на маю думку, загадаць дзяцей і забываць іх бацькоў, Свята панчэцка з паніжэння па душах усіх, хто аддаў свае жыццё за Айчыну. Потым — святочны лебед, агульная трапеза. Да нас прыедуць усе, хто пажадае. Звычайна ў гэты дзень Заброддзе прымае некалькі соцень гасцей. Заўтра мяі чакаем камандуючага міжнароднымі міратворчымі сіламі Казачкай гвардыі Сяргея Новікава з Расіі, дзіцячыя духоўны хор «Кантус» і, канешне, ветэранаў. У нас у вёсцы застаўся толькі адзін ветэран — Капцоў Аляксандр Мікалаевіч.

Віктар МАРАХІН, намеснік старшыні Камісіі па бюджэту, фінансах і падатковай палітыцы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу:

— 9 Мая з'яўляецца вельмі вялікім святам для майё сям'і. Мой бацька, а таксама два дзяды ваявалі. Адзін дзед загінуў на фронце. Другі ваяваў у партызанскім атрадзе. Бацька прайшоў вайну ад Курска да Прагі.

Гэта святое свята, сапраўды са слязамі на вачах. У гэты дзень мы ўгадваем пра тых, хто загінуў, барончы Радзіму. Я ўгадваю пра сваіх сваякоў... Для нашай краіны, якая страціла кожнага трэцяга падчас вайны, гэта свята кожнай сям'і.

На дзень Перамогі я сустракаюся з ветэранамі, вінаючы іх, не абыходзіцца і без франтавых 100 грамаў. Ветэраны выказваюць свае пажа-

данны наконт таго, як жыць краіне далей. Яны ў асноўным не гавораць пра праблемы, яны выказваюць свае думкі аб тым, як зрабіць жыццё ў краіне лепшым. Як пабудоваць моцную і квітнюючую Беларусь.

Павел БУБНОЎ, 29-гадовы выкладчык Мінскай духоўнай акадэміі і семінары:

— Для мяне 9 мая — гэта, канешне, дзень, калі наша краіна была вызвалена ад «карычневай чумы» — фашызму. Свет канчаткова вызваліўся ад страшнага зла, і асабіліва радасна, што гэта адбылося дзякуючы нашым дзядзям, нашаму народу. Акрамя таго, для мяне, як для хрысціянскага, гэта яшчэ і дзень, які стаў пераломным для царквы ў нашай краіне. У 20—30-я гады на царкву былі ганенні, але ў вайну ўсе людзі аб'ядналіся, улады ўбачылі, што царква захоўвае воінскія традыцыі, здольная натхніць людзей на подзвіг. І першыя месяцы Перамогі былі часам духоўнага адраджэння: адкрыліся храмы, манастыры, семінары. Сёння мяі адчуваем наступствы як той Вялікай Перамогі, так і духоўнага адраджэння, якое было з ёй звязана... Заўтра ў Жыровіцкім манастыры адбудзецца памінальная служба пра загінулых людзей. Дзень Перамогі — гэта яшчэ і дзень, калі перасталі гінуць людзі. Гэта дзень малітвы, дзень памяці.

Вячаслаў КЕБІЧ, прэм'ер-міністр Беларусі ў 1990—1994 гадах:

— Для мяне 9 мая з'яўляецца святам са слязамі на вачах. Чаму са слязамі? Бо ў мяне (які ў большасці сем'яў Беларусі) ёсць блізкія людзі, якія загінулі падчас вайны... Яшчэ сёння мяне сумна з-за таго, што ў некаторых краінах адраджаецца фашызм. Я маю на ўвазе Эстонію.

Як я буду адзначаць свята? Разам з блізкімі мяне людзьмі я падыму за гэта свята чарку.

Вялічана БУЙКЕВІЧ, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, г. Мінск:

— Дзень 9 мая для мяне — гэта працяг жыцця. Гэта надзея на жыццё. У нашай сям'і з 13 чалавек сям'яра засталася ў той вайне. А астатнія сустрэлі гэты дзень 62 гады таму голяй і босая, без жылля і кавалка хлеба. Немцы спалілі наш дом разам з жывымі бацькамі. Таму 9 мая было для нас днём вялікай радасці і днём вялікага гора. Уся наша надзея была на сваёўную ўладу і яна нам дапамагла. Усе мяі сталі на ногі і прыжылі годнае жыццё. Мяі браці актыўны ўдзел у аднаўленні Мінска. Я 26 гадоў прапрацаваў у Махаравам. І зараз мае дні, які ў многіх ветэранаў, надзвычай напэўнасныя, а ў свята распісана літаральна кожная хвілінка... Сёння кажу маладым: памятайце, што вы — нашчадкі Вялікай Перамогі, высока трымайце яе сцягі!

Сяргей КУЗНЯЦОЎ, Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

ВЫКРАДАЛЬНІКІ ПАВЕДАМІЛІ ўМОВЫ ВІЗВАЛЕННЯ ІРЫНЫ ЭКПА-УМА

Выкрадальнікі беларускай грамадзянкі ў Нігеры звязаліся з уладамі гэтай краіны і паведамілі свае ўмовы яе вызвалення. Аб гэтым паведаміла намеснік начальніка ўпраўлення інфармацыі — начальнік аддзела прэс-службы Міністэрства замежных спраў Беларусі Марыя Ваньшына са спасылкай на інфармацыю, атрыманую ад прадстаўнікоў кампаніі «Компакс Груп». Ад гэтай кампаніі ў транснацыянальнай нафтавай карпарацыі Whassah Energy Nigeria Limited па кантракту працуе выкрадзеная грамадзянка Беларусі Ірына Экпа-Ума. 5 мая машыну, у якой Ірына Экпа-Ума вярталася з работы дадому, спынілі ўзброеныя людзі, пасля чаго жанчыну павезлі ў невядомым напрамку.

Кар. БЕЛТА.

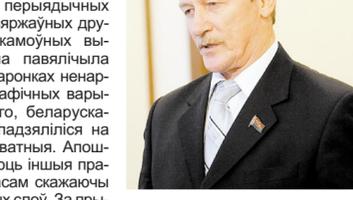
Уладзімір ЗДАНОВІЧ:

«АД МОВЫ ЗАЛЕЖЫЦЬ ІСНАСЦЬ БЕЛАРУСІ»

У Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь знаходзіцца законпраект «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі», распрацаваны Міністэрствам адукацыі і Інстытутам мовазнаўства Акадэміі навук. У камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічнаму прагрэсу днямі адбылося першае пасяджэнне, прысвечанае яго абмеркаванню. Як адзначыў старшыня профільнай камісіі Уладзімір ЗДАНОВІЧ, ніводзін дэпутат камісіі не сумняваецца ў тым, што неабходныя змены, звязаныя не толькі з правісамі, але і са станам беларускай мовы. Паводле яго слоў, «выспяванне змен усведамляецца і большасцю носьбітаў беларускай мовы. І ў гэтым сэнсе, пакінуўшы пакуль разважаны ад спрыяльнасці моманту для іх увардэння, мяі падтрымліваем некаторыя асноўныя пункты абгрунтавання неабходнасці ўвардэння новай рэдакцыі гэтых Правілаў. У прыватнасці, тых, дзе гаворыцца аб правісамі, як рэгламентуючым сродку жывой мовы, што не можа працягчыся за заставацца мянзменным, бо беларуская мова развіваецца і удасканальваецца, таму і правісам павінны перыядычна ўдасканальвацца». Сваімі меркаваннямі Уладзімір Здановіч падзяліўся са «Звяздой».

«Спрэчкі аб адзінай арфаграфічнай сістэме не спрыяюць пашырэнню сферы ўжытку беларускай мовы»

— Сёння ніхто ўжо не кажа «п'онэр», «комітэт» ці «комісія», як гэта было ў трыццатых гадах мінулага стагоддзя. З цягам часу, змянай пакаленняў некаторыя словы не толькі змяніліся на напісанне, але наогул зніклі з ужытку разам з іх носьбітамі. Пасля паўдзедзі, звязаных з разбурэннем сваёй дзяржавы, спольніквы складкай беларускай мовы яшчэ больш абнавіўся. Адкрыццё запыталі на выезд за межы Беларусі прывяло да папаўнення лексікі шматлікімі запазычаннямі. А паве-

Фота БЕЛТА.

лічэнне колькасці перыядычных дзяржаўных і недзяржаўных выданняў беларускамоўных друкаваных адпаведна павялічыла ўжыванне на іх старонках ненаарматыўных арфаграфічных варыянтаў. Акрамя таго, беларускамоўныя выданні падзяліліся на дзяржаўныя і прыватныя. Апошнія выкарыстоўваюць іншыя правілы напісання, часам скажваюць сэнс добра вядомых слоў. За прыкладамі хадзіць далёка не трэба: альфабэт (апфавіт), сылээт (сілуэт), філээзф (філасоф), клэса (клас). Калі б такое адбылося ў Малайзіі, то штрафны санкцыі рэдактарам і аўтарам было б не пазбенуць, бо там урадам прынята рашэнне аб накладанні спланнавання за граматычны і лексічны памылкі, дапушчаныя пры напі-

санні малайскіх слоў, а таксама за ўжыванне запазычанняў з англійскай мовы. На першы раз парушальнік чысціні мовы атрымае папярэджанне, а за паўторную спробу — штраф у памеры калы трохсот долараў ЗША.

Але ж вернемся да нашай краіны. (Заканчэнне на 4-й стар.)

Аляксандр Лукашэнка даручыў распрацаваць праект указа аб адраснай сацыяльнай дапамозе

Прэзідэнт Беларусі даручыў распрацаваць праект указа аб адраснай сацыяльнай дапамозе, дзе павінны быць пранісаны дакладны, падрабязны, дэбюракратызаваны механізм прадастаўлення такой дапамогі тым, каму яна сапраўды патрэбна. Аб гэтым паведаміў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідэра 7 мая па выніках дакладна Прэзідэнту Беларусі намесніка кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Наталлі Пяткевіч аб ходзе разгляду законпраекта аб упарадкаванні сацыяльных льгот.

Гэты праект закона выклікаў у грамадстве вялікі рэзананс — ён закранае інтарэсы многіх грамадзян, якія карыстаюцца тымі або іншымі льготамі. І не заўсёды гэта становіцца рэзананс. Аднак сістэма льгот, створаная яшчэ ў саветскія часы, не можа не зведаць змяненняў, асабліва ў цяперашніх эканамічных умовах. Кіраўнік дзяржавы ў ходзе дакладна чаровы раз павердзёў сваю пазіцыю: пытанне аб упарадкаванні льгот павінна быць вырашана, і па вялікім рахунку гэты працэс ужо зацягнуты. У ходзе апошняй і папярэдняй перадыбавы камандзір людзі самі звярталі ўвагу на тое, што ў краіне трэба навестці парадок з льготамі.

Не можа лічыцца нармальнай сітуацыя, калі больш як паловіна насельніцтва краіны — льготнікі. Менавіта таму асноўныя прынцыпы, якія былі пакладзены ў аснову упарадкавання льгот, — адраснасць і справядлівасць. Гэта значыць, яны павінны прадастаўляцца толькі тым людзям, якія непасрэдна ў гэтым маюць патрэбу, якія з-за аб'ектыўных прычын не могуць самі зрабіць грошы і аплаціць тую або іншую паслугу, работу, той або іншы тавар.

Грошы, што вызываюцца ў працэсе упарадкавання льгот, пойдучы на рэалізацыю праграмы «Дзеці Беларусі». Сёння галоўнае — не размываць сродкі на льготы, якія для многіх грамадзян з'яўляюцца не вельмі значымі, а пераарыентаваць грошавыя патакі, перш за ўсё, на дзяцей, падкрэсліў ў прэс-службе Прэзідэнта. Так, у Беларусі прынята рашэнне аб бесплатным харчаванні дзяцей да 2 гадоў, ідзе пераарыентацыя медыцынскіх устаноў, укладваюцца сродкі ў здароўе дзяцей.

Гісторыя ў здымку

СЦЕРАГУЦЬ ІХ СОН КУРСКІЯ САЛАЎІ

гілу бацькі і дзеда. Імя яго знайшлі на мемарыяльнай пліце воінскага захавання, у якім па-брацку ляжалі 47 байцоў з дывізіі маршала Ракасоўскага, што летам 43-га на Курскім выступе процістаялі групе арміі «Цэнтр».

Не ведаю, ці ёсць такая статыстыка, але асабіста мне здаецца, што ніводнага б'тва Вялікай Айчыннай не абшлася без беларусаў. Курская, канешне ж, таксама. Яшчэ і таму, што беларусыя партызаны правялі ў тыле групы арміі «Цэнтр» сваю знакамітую «Рэйкавую вайну». Падтрымалі землякоў-франтавікоў.

Са школьнай праграмы мы памятаем: Курская б'тва — пералом у той вайне. Мой дзед пра гэта не даведаўся. Дзень у дзень

роўна праз два гады пасля таго, як пайшоў на фронт, склаў галаву. Дзякаваць добрым людзям, цяпер вядомы і час яго смерці, і месца вечнага спаčыну. Яно дагледжана. Бо сагдатаў з 43-га тут памятаюць. «Яны былі такімі маладымі... За многія гады сталі для нас нібы роднымі». Так сказала Канаплёўнас пры сустрэцы кіраўнік сельскага Савета Вялікадня Бондарава.

Беларускія хлопцы — у расійскай зямлі, калышучы іх сон курскія салаўі. Расійскі — у беларускай. Поваяз гісторыі — самая моцная.

Алена РАЧОЎСКАЯ, унучка салдата.

г. Мінск.

Паміж гэтымі двума здымкамі — больш чым паўвека. І больш чым паўвека — невядомасці пра лёс салдата. Ведалі адно: жыві добры чалавек, працаваў вадыццелем Касцюковічскага леспрамага, меў сям'ю і быў музыкам. Грыгнула вайна — у самы першы яе дзень сабраў хатыль і пайшоў бараніць сям'ю. Калі іншыя вярнуліся, ён не вярнуўся. Не прыйшоў і праз гады. Шукалі. І думалі, што развітаўся салдат з жывіцём недзе вельмі далёка ад дома...

Адказ атрымалі — у здзівіцеся, але гэта факт — толькі летась, у 2006 годзе. Зусім зблізку: ад ваеннага камісара Курскай вобласці. «Ваш бацька, радавы Канаплёў Рыгор Трыфанавіч, ураджэнец Клімавіцкага раёна Магілёўскай вобласці, памёр ад ран 22 чэрвеня 1943 года і пахаваны ў вёсцы Машкіна Канышэўскага раёна Курскай вобласці».

І паехаў гэтай вясной мінчанін Анатоль Рыгоравіч Канаплёў з сынам у суседнюю Расію, на ма-

ПлацдАрм СЛУЖЫЦЬ, ДЫК З МУЗЫКАЙ!

Што дапамагае служыць салдату? Лісты з дому ад родных і каханай, смачныя гасцінцы і ... песня, прывітам спяваюць вайскоўцы не толькі, калі ідуць строем, але і на сцэне.

Больш як 2 тысячы выканаўцаў і творчых калектываў самадзейнасці прадэманстравалі свае вакальныя здольнасці ў юбілейнай Х Усермейскай тэлевізійнай фестывалі салдацкай песні. Ён праводзіўся з лютага па сакавік Міністэрствам абароны сумесна з Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй і быў прысвечаны 62-й гадавіне Вялікай Перамогі.

Упершыню ў фестывалі ўдзельнічалі не толькі прадстаўнікі Узброеных Сіл, але і творчая моладзь, члены БРСМ. Ацэньваць талент канкурсантаў даверылі журы, на чале якога быў народны артыст СССР і Беларусі, кампазітар Ігар Лучанок. Дарэчы, лаўрэатам аднаго з такіх фестывалаў, у 2002 годзе, стаў зараз папулярны эстрадны выканаўца Руслан Аляхно, уладальнік гран-пры Маскоўскага міжнароднага фестывалю «Віват, Перамога!», пераможца конкурсу «Народны артыст». Магчыма, сярод сённяшніх пераможцаў і прызёраў ёсць будучыя «зоркі» сцэны.

Удзельнікі выступалі ў намінацыях: «Вакальныя групы і ансамблі», «Выканаўцы песень прафесійных аўтараў», «Аўтары-выканаўцы» (прыжэраў і пераможцаў вы можаце пабачыць 9 мая на Першым канале ў 18.05.). Прыз глядацкіх сімпатый дастаўся прадстаўніку Ваенна-паветраных сіл і войскаў праціпаветранай абароны Мікіту Фаміных за песню «На Нямізе». У спецыяльнай намінацыі «Выканаўцы ваенна-патрыятычнай песні» (сярод грамадскай моладзі) перамагла віцебчанка Настася Каржанеўская з песняй «Мой каханы салдат»; 2-е месца заняў мінчанін Канстанцін Лагуцін з песняй «Дарога да маці»; 3-е — мінскі гурт «Белыя крылы» з песняй «Салдат». Па выніках фестывалю пераходзячы прыз міністра абароны Беларусі быў уручаны камандаванню Сухалупных войскаў.

Дарэчы, на сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў выступілі не толькі лаўрэаты фестывалю, але і зоркі беларускай эстрады. Сярод іх былі Руслан Аляхно, гурты «Механіка» і «Тяні-толкая!», Андрэй Хлястоў, Жанет, Наталля Адэль, шоу-балет «Sky», ансамбль «Стрыт-мастэрс» і заслужаны артыст Беларусі Уладзімір Прувалінін. Якая яна, салдацкая песня? Кожны ўдзельнік спяваў аб сваім — родным, Беларусі і, канешне ж, аб арміі.

Ірына ПРЫМАК.

Патрыятычная акцыя «Пісьмо ветэрану» ў Гомельскай вобласці прымеркавана да Дня Перамогі

Патрыятычная акцыя абласнога камітэта грамадскага аб'яднання «БРСМ» «Пісьмо ветэрану» стартвала ў Гомельскай вобласці. Правядзенне дадзенага мерапрыемства прымеркавана да 62-й гадавіны Перамогі саўвечнага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, аб гэтым паведаміла прэс-сакратар маладзёжнай арганізацыі Таццяна Пацярэва.

Падчас гэтай акцыі выхаванцы школ, ВУН і іншых навучальных устаноў Гомельскай вобласці напярэддні 9 мая, а таксама непасрэдна ў дзень чарговай гадавіны Перамогі ўручаць ветэранам і ўдзельнікам Вялікай Айчыннай вайны тысячы віншавальных паштовак, малюнкаў і пісем з пажаданнямі міру і добра. Пісьмы і віншаванні выраблены ўручную, а таму яны вызначаюцца цэльнасцю, шчырасцю і ўдзячнасцю. Значная колькасць віншавальных пісем будзе уручана на ўрачыстых мерапрыемствах, прымеркаваных да Дня Перамогі, а таксама сустрачак з ветэранамі, якія праходзяць зараз у многіх устаноў адукацыі рэгіёна. Паведамляе таксама павіншаваць ветэранаў дома.

Таццяна ШУР, БЕЛТА.

«У 44-м я пайшоў на фронт, удзельнічаў у размініраванні дарог і мінных паляў ва Усходняй Прусіі», — прыгадаў старэйшы жыхар вёскаў Заводск Краснапольскага раёна, удавец Іван Шураеў. Сярод узнагарод ветэрана ёсць і медаль «За ўзяцце Кёнігсберга». Цяпер Івану Аляксандравічу 83 гады. Ён нярэдка ўзгадвае і цяжкі час вайны, і доўгія гады працы ў мірны час: 50 гадоў вадыццельскага стажу за плячымі ветэрана.

ДЗЕЦІ КРЭПАСЦІ І ІХ НАШЧАДКІ

6 мая ў Брэсцкай крэпасці сабраліся ўдзельнікі Пастойскай краіны Садружнасці, каб правесці міжнародную вахту Пам'яці ля Вечнага агню цытадэлі ў гонар Дня Перамогі. Сем груп лепшых пастойцаў з Расіі, Украіны, Беларусі завіталі да брэсцкага Пастойскага ўстава. Амаль 60 тысяч школьнікаў горада неслі тут ганаровую вахту Пам'яці. З 345 сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў, прафтэхвучылішчаў, каледжаў Брэста кожная навучальная ўстанова штогод на тыдзень заступае на ганаровую вахту. Перад гэтым яшчэ цэлы тыдзень школа рытуэцтва: зяматчыны сачыненні, вывучэнне гісторыі крэпасці, сустрачкі з ветэранамі, з былымі пастойцамі, страявая падрыхтоўка. На пост праводзяць лепшых на ўрачыстай лінейцы.

Але дазволіла з'есці ўсяго толькі плячк невялікай лыжчак кашы: «Нельга табе, дзіцяцка, болей, інакш ты загінеш».

Можа таму і стаў Аляксандр Бабкоў доктарам, што некалі людзі ў белых халатах выратавалі яго ад смерці. Зусім нядаўна Аляксандр Аляксеевіч пайшоў на заслужаны адпачынак пасля дзесяцігоддзяў працы ў абласной бальніцы. Ён кажа, што вайна нарэшце адпусціла яго. Больш не сніцца той кашмар казематаў, пякельныя годад і смага. Але снілася трыццаць гадоў.

А вось Надзея Мікалаеўна Яшчук успаміны не адпускаюць і зараз. Першы раз гэта невысокаю кволюю жанчыну аўтар гэтых радкоў убачыла на мітынг, які па традыцыі праводзіцца кожны год 22 чэрвеня ў чатыры гадзіны раніцы ў крэпасці. Яна звярнула на сябе ўвагу тым, што ніяк не магла справіцца са слязьмі, плакала, нібыта ўсё было ўчора. Надзея Мікалаеўна раскажала, што вайну сустрэла ў крэпасці сямігадовай дзяўчынкай. Бацька Мікалай Емельянавіч, маці Ганна Дзмітрыеўна, брат, сястра, бабця — усе загінулі. Як яна выбралася з крэпасці тады, не памятае. Відаць, такі быў лёс — выратавацца, каб потым пазначыць шмат гора і пакут. «Што такое жыццё сіраты, вы ведаеце?» — пытаецца ў мяне суразмоўца. Я адмоўна ківала галавой. «Дзякуй Богу», — кажа яна. Што гэта за жыццё, можна меркаваць хоць бы па тым, што больш за 60 гадоў яна, дзіця вайны, аплакава бацькоў і сваё адбранае дзяцтва.

Пётр Паўлавіч Кацельніцкі — адзін з самых юных абаронцаў крэпасці. Ён трапіў у гарнізон у якасці выхаванца музычнага ўз'яду да перад самай вайны. Ён быў дзедтамавец і яго таварышы дапамагалі вёсці назіранне за праццёнкам. Памініць 12-гадовага падлетка захаваў асобныя падзеі больш чым 60-гадовай даўніны вельмі выразна. Першы дзень абароны крэпасці запомніўся яму як сур'ёзны ўсплёск пажа. Пётр Паўлавіч, дарэчы, меў дачыненне да арганізацыі Пастойскай крэпасці. Ён заўсёды з радасцю сустракаецца з пастойцамі, гутарыць з імі. І задаволены юным пакаленнем актыўнага гэтага патрыятычнага руху.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ПЭНДЗАЛЬ — НЕ ШТЫК, АЛЕ СЛУЖБУ ВЕДАЕ

Мастацтва — гэта таксама зброя, прывітам такая, што ўплывае на думкі тых, хто адказвае потым за чыстае неба. Так сцвярджаюць людзі, якія сталі ініцыятарамі з'яўлення ў Беларусі студый дэячых мастакоў. І самі ўзяліся за справу: і «Чыстае неба» і «Шчыт айчыны» і іншыя адметныя ваенныя акцыі адлюстравалі ў поўнай адпаведнасці з традыцыямі мастацкага рэалізму.

У Расіі славацкая студыя імя Грэкава існуе больш за 70 гадоў у поўнай згодзе з вайскоўцамі. Мастакі-баталісты ў пашане таму, што варты паглядзець на які-небудзь эпічны твор, дзе свае супраць чужынцаў, — і быццам бы цэлая лекцыя для патрыётаў выслухаў: радзіма-матушка адна на ўсе часы, непаўторная і любімая.

Такія ж для нас — Беларусь. І пэндзаль яе вельмі любіць. Калі беларускія мастакі адлюстроўваюць родныя краіны, зразумела — любячы радзіму. Вось на твор мастака Гардзіенкі гляджу і разумею, чаму ён называецца «Абарэгі»: кожная травінка, кожная кветка ў полі, кожны павец ветрыка нараджае ў таёй душы гарачае пачуццё патрыятызму, якое заклікае абергаць прыгажосць, да якой мы дакрапамся ад нараджэння.

Але рэалізм у мастацтве бывае і такім: беларускія вайскоўцы засяроджана ўглядаюцца ў далечыню, дзе па-над малюнічымі пагоркамі і высокімі дрэвамі ляцяць верталёты. Яны на варце спакою іцэлай краіны. Галоўнакамандуючы і міністр абароны з іншымі ваеннымі начальнікамі правяраюць бавую гатоўнасць нашых войскаў, пра што распытае трыпціц мастака Мікалая Апіёка. Ён таксама ў нейкім сэнсе камандзір — групы мастакоў, якія вырашылі развіваць ваенна-патрыятычную тэму і склалі касцяк беларускай студыі ваенных мастакоў.

— Гэта неафіцыйная назва, якая замацаваная ў нейкіх паперках і дакументах. Нас сталі так называць, але я нікога не маем супраць гэтага, — гаворыць Мікалай Апіёка. — Ёсць цэлы такі пласт у вывучэнным мастацтве. Але для нас важна не толькі вылікаць патрыятычныя пачуцці глядача, але паказаць сённяшні дзень беларускага войска. Тут вельмі важная праўдзівасць, трэба ведаць характар тэхнікі, асаблівасці формы розных войскаў. Мы выязджаем у вайсковыя часці, ніякіх праблем з гэтым не маем. Таму што яшчэ напачатку нашу ідэю падтрымаў міністр абароны Беларусі.

Першая выстава групы мастакоў, якім аказалася блізкай гэтай ідэя, адбылася ў 2002 годзе, калі святавалася 60-годдзе Перамогі. Усе былі дзецімі вайны — іх бацькі пакалі свае жыцці ў Вялікай Айчыннай. Усе былі сябрамі, належалі да аднаго пакалення, усе былі аднадумцамі ў поглядах на творчасць, хоць і нельга было ска-

ваў, што ўсё жыццё займаліся распрацоўкай ваенна-патрыятычнай тэмы. Але ў той момант захацелі сказаць сваё слова. Для выставы далі працы заслужаных дзеячых мастакоў Беларусі Мікалай Апіёк, Леанід Дударэнка, Ганаровы кіраўніком лічачы Мікалай Савіцкага, самага аўтарытэтнага беларускага мастака ў гэтай тэме. Са спісам з гэтымі імёнамі знаёміўся кіраўнік ваеннага ведамства Леанід Мальцаў. Ён вырашыў: было б добра, каб такія выставы адбываліся час ад часу і не толькі ў сувязі з памятнымі датамі, а таму, што важна выкарыстоўваць любую магчыма-масць, каб выхоўваць патрыётаў.

Наш міністр абароны ўжо мае славу прыхільніка прыгожых мастакоў — дзякуючы яго падтрымцы ў арміі ёсць свой тэатр. Цяпер яшчэ ёсць свае мастакі, якія гатовыя працаваць на ідэю. Праходзіць выстава і міністр асабіста з праходзіць іх адкрываць. Няхай пакуль што ў нас няма штатнай мастацкай студыі пры войску, падобнай на Грэкаўскую ў Расіі, затое абаронцы беларускай айчыны ўжо ходзяць на выставы, дзе можна параважаць пра тое, што сэрцу блізка.

Вайскоўцам, здаецца, усё цікава. Сённяшні салдат — інфармаваны, прасунуты чалавек, у параўнанні з тым, які быў яшчэ трыццаць гадоў таму. Калі мастакі пачынаюць распытаваць формулу задушы сваёй працы, салдаты з цікавацюсць ўспрымаюць. Уладзімір Уроднін, напрыклад, даваўся распытаваць гісторыю нараджэння вобразу ў працы «Шлях вялікай мядзведзіцы». Хлопец на чоўне, мхмары зацягнутае неба. А ў неба нібыта прывід з'яўляецца яшчэ адзін човен — з загінулымі салдатамі. Ён плыве ў вечнасць. Але шляхі двух чуючых могуць перакрывацца ў прастору... Бацька аўтара ў 44-м згануў, ваяваў у партызанскім атрадзе імя Чкалова на Палесці. Пасля гэтай рэмаркі ўсё становіцца зразумела.

— Хацелася б ахапіць і гістарычныя старонкі ў гэтай тэме. Але мы адчуваем, што ёсць найбольшая зацікаўленасць у сённяшнім дні войска краіны, — гаворыць Уладзімір Уроднін. — Як я мягу лічыць, што гэта не мая тэма, калі сам праслужыў тры гады ў Печанскай дывізіі, ведаю, што значыць служба... Мы займаемся толькі рэалістычнай накіраванасцю, гэта наша прычыновая пазіцыя, творчыя пошукі мы пакідаем для іншых тэм, якія таксама ёсць у на-

шым жыцці. І яны не пазбаўлены патрыятызму. Мяркуюць: вось прыгожы пейзаж, Мірскі замак, царква на ўзгорку, партрэт жанчыны, у якой што-небудзь убачыць сваю маці, жонку. Хіба гэта ўсё не вартае таго, каб берагчы, клапаціцца і быць гатовымі абараняць?»

Мікалай Апіёк расказвае пра выпадкі, калі некалькі афіцэраў сталі ля адной карціны і жыва абмяркоўвалі, якія нагрудныя знакі адлюстравалі мастак...

Усе мастакі студыі самі служылі ў войску, але гэта было 20—30 гадоў таму. Леанід Дударэнка, напрыклад, яшчэ пры Саюзе быў у ваенна-шэфскай камісіі, аб'ездзіў краіну да самых да ўскраін — на Пойнчы, у Якуці, на Далёкім Усходзе пабываў. Тады ідэалагічны структуры ўзаемадзейнічалі з творчымі Саюзамі, гэта давала пэўную карысць і тым, і другім. Мастацтва дапамагае данесці гонар і славу гісторыі і сённяшняга дня да кожнага салдата, лічачы ўдзельнікі студыі. Калі чалавек адораны талентамі, то чаму гэтыя таленты дзяржава не можа выкарыстоўваць на карысць сабе? Творчы чалавек не можа належаць сабе цішам...

Такое рознае жыццё рэалістычнага мастацтва. Ваеннае ведамства заказвае студыйным мастакам па адной карціне. Потым творцы разглядае экспертная камісія Міністэрства абароны і вырашае іх далейшы лёс. Летася, напрыклад, міністэрства набыло пяць прац. Яны захоўваюцца пры Доме афіцэраў, выстаўляюцца на перасоўных выставах — у Суворавскім вучылішчы, на спецмерцамерствах у Ваеннай акадэміі. Мастакі не супраць, калі іх творы паедуць у армейскія клубы. Каралеў — пойдучы ў народ. Працеў будзе. Мастакі гатовыя паказаць, што ёсць мастацтва патрыятызму.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Лёсы «Робіш у ку́пе — не забаліць у пупе»

Дзевяноста п'яты год хутка пойдзе маёй любай бабці, Ефрасінні Маісеяне Асачай. Дакладна да тау нараджэння яна і сама ўжо не памятае. Ведае толькі, што нарадзілася ў 1913 годзе на Ушэсце. А святка гэтае «вандроўнае» — адзначаецца ў шосты чачвер ад Вялікадня. Так і збіраюцца родныя і сваікі ў сярэдзіне мая ў вёсцы Скалка Светлагорскага раёна — родапачынальніцы павіншаваць ды разам бульбу пасадзіць. Чакае бабця гэты дзень, бо ўжо дваццаць з лішкам гадоў жыве адна — аўдавала ў 1984-м, а дзеці даўно ўжо свае гнезды. Задаволеная пазірае на ўсіх за святочным сталом вацамі, поўнымі шчаслівых сліззак.

Шмат няшчасцяў выпала на долю Ефрасінні. Расла яна без бацькоў — маці памерла, калі дзяўчынка ледзь споўнілася чатыры гады, бацька ж, стары пан, пра дзіця амаль і не ўспамінаў. Маці-гараіня, яна перажыла сем-м'ярок са сваіх дзевяці дзетак. Траіх забрала ваеннае ліхалецце: гларзі калі свекі ў канцлагеры Азарты дзве дзяміўнічкі 7 і 8 гадоў, хлопчык, 4-гадовага малеча, ўсяго некалькі тыдняў не дажыў да прыходу нашых — памёр на матулінных руках. Таго хлэба, што аддавала, калі шанцавала яго атрымаць, той пячоты і сардэчнай цэльнасці, што дарыла з лішкам, відаць, не хапіла, каб падтрымаць тры агеньчыкі жыцця... Калі вясной 1944-га палонныя былі вызваленыя, з дзіцяці жывым застаўся толькі дзясцігаціны вёўца Віця. Хутка з нямецкага палону вярнуўся мой дзядуля, Антон Ігнашевіч. Пабудавалі новую хату, нарадзілі сяці пачэра дзяцей... Але ў і мірны час гора не абшыло маёй: маладым памёр сын Мікалай, без весты прапаў Міхал, хутка пасля гэтага не стала Віктара, а паўтара года таму, не дажыўшы

да шасцідзясці, пакінула гэты свет старэйшая дачка Ніна. Перажыла. Усё перажыла моцна жанчына. Сёння яна стараецца не губляць аптымізму і бадзёрасці. Любіць бабця людзей, люлючы працяглыя гутаркі, ведае шмат народных прымавак, заўсёды мае сон расказак і старому і малому. Не мінуўшы і пяці хвілін, як прытула суседка Кацярына: — Ефрасіння за хатай за пляч з цыбулю ўзялася. Я праз плот заўважыла.

дзяўчаты. І куды тая амаль сотня гадочкаў падзелася?..

Але больш за ўсё любіць бабця наша галоўную сямейную традыцыю. Штогод увосень, як надзець час збіраць ураджай бульбы, усе родныя пакідаюць свае справы, адпразваюцца з працы і вучобы і накіроўваюцца, нібы тыя паломнікі да святыні, ў вёску да бабці. Адусюль едзе народ: з Бабруйска, з Берасіно, са Смаленска. Нават з далёкай Масквы прыбывае знакаміты ўжур-журналіст, каб правесці старую. Летась сабралася пяць сем'яў — шаснаццаць чалавек. Семнаццаці — праўнуку — збіраўся з'явіцца на свет праз два месяцы.

Агулам высяпалі на поле, а раней за ўсіх — баба Фрося. З рыдлёўкай. Прывыкла бабця ўсё жыццё працаваць — пасля вайны на птушкаферме, ды і гаспадарка заўсёды вялікая была: кароўка, парсючкі, куры, гусі... Устае на досвітку, кландзеш на змярканні. Не можа на месцы сядзець, не прывыкла. Некалькі разоў забірала жанчыны рыдлёўку з бабціных рук — толькі з трыццаці разоў скарпылася кабетам. Назло на мінуўшыя, пайшла з агарода. Не мінуўшы і пяці хвілін, як прытула суседка Кацярына: — Ефрасіння за хатай за пляч з цыбулю ўзялася. Я праз плот заўважыла.

Таццяна ДАНИЛУШКІНА.

«АД МОВЫ ЗАЛЕЖЫЦЬ ІСНАСЦЬ БЕЛАРУСІ»

(Заканчэнне)

Пачатак на 1-й стар.

Спрэчы аб тым, якой быць адзінай агульнаўжывальнай арфаграфічнай сістэме беларускай мовы, не спрыяючы пашырэнню сферы ўжытку беларускай мовы ў грамадстве і павышэнню яе прэстыжу. У выніку значна парушылася адзіства правапісных нормаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы і ўзнік арфаграфічны разнабой. На шчасце, у нашай краіне друкаванаму слову яшчэ вераць і ставяцца да яго з павагай. Людзі лічаць, што ў сродках друку пішуць нарматыўна граматычна, без памылак. Але ж у адным выданні чытаем «парламант», а ў другім — «парлямант», а ў трэцім — «парламент». Спецыяльна падаю і ў такім парадку, бо больш запамінаецца са сказанга апошняе, а яно найбольш ужывальнае. Дык якому напісанню павінен верыць беларус?.. Што рабіць нашым школьнікам і студэнтам падчас тэспіравання ці экзамену, калі на працягу вучбы яны чулі і бачылі напісаным адно і тое ж слова ў розных варыянтах?.. Тут да месца будзе слова з рамана «Сабаче сэрца» Булгакава: «Чытаю Мандрыяна, далей Андрэяна. Закрываю кніжку, а ў галаве — Мандрыян». Вось каб гэтага не было ў галаву беларусаў, і патрэбна на дзяржаўным узроўні замацаваць адзіны арфаграфічны і пунктуацыйны нормы і ў далейшым патрабаваць іх безумоўнага выканання на ўсіх узроўнях, не дпускаючы варыянтаў, якія ў рэшце рэшт вядзе да поўнага разбурэння дзяржаўнай мовы.

«Патрэбна прапанаваць новую, удасканаленую правілы»

— Дарэчы, усе краіны рознымі спосабамі вядуць барацьбу за захаванне чысціні роднай мовы: ад прызнання факту яе зацямнення да ўвядзення пакарэння за беспадстаўнае змяненне мовы. Сярод іх не толькі бліжэйшыя да нас Расія, Украіна, Арменія, Таджыкістан, Казахстан, але і Кітай, Іран і іншыя. Звярніце ўвагу: у спісе нават такія велізарныя па памерам і колькасці насельніцтва краіны, як Расія і Кітай, якім, здавалася б, няма чаго бацца, бо іх мова здольная паглынуць мовы іншых народаў. Таму ацэннаванне ўвагі на беларускі правапіс, прынятым яшчэ ў 1959 годзе (прайшоў амаль паўстагоддзе), мае сэнс. На мой погляд і погляд маіх калег, магчыма, нам і не патрэбна было б яго змяняць, калі б за скажэнні ці неабгрунтаваныя запэўчэнні ў выкарыстанні беларускай мовы ў сваіх частках прымянялася якое-небудзь больш-менш адчуальнае пакарэнне. У дзеючым заканадаўстве ёсць прававая норма, якая забараняе СМІ дуплікаваць скажэнне агульнапрынятых нормаў мовы, якая выкарыстоўваецца, але хто растлумачыць, якія нормы лічыць агульнапрынятымі?.. І да

канстатавання распрацоўшчыкамі законапраекта таго факта, што правілы, выдадзеныя ў 1959 годзе, даўно сталі недаступнымі для настаўнікаў і выкладчыкаў беларускай мовы, работнікаў СМІ, і гэта з'яўляецца адной з прычын распрацоўкі новай іх рэдакцыі, мы ставімся з пэўнай доляй скептыцызму. Іх можна было б проста надрукаваць павялічаным тыражом, і праблема была б закрыта. Але ж, як кажуць, раней не да мовы было, бо беларусы патрэбна было апаганізаваць, абучыць, накарміць, караець жакучы, краіне патрэбна было элементарна выжыць. Зараз у нас новы этап развіцця рэспублікі з новымі прывілетамі. Беларусы павінен быць не толькі матэрыяльна забяспечаны, не толькі здаровы, але адукаваны і культурны. А культура і мова звязаны непарушы. Тым не менш садзейнічае стабілізацыі арфаграфічных нормаў беларускай літаратурнай мовы, забяспечыць праеманасць і захаванне адзінамоўнага рэжыму ў сістэме адукацыі, у друкаваным беларускамоўных выданнях, што ў выніку павысіць прэстыж беларускай мовы як дзяржаўнай мовы Рэспублікі Беларусь. Але для гэтага правілы павіны быць зразумелымі і даступнымі, з меншай колькасцю выключэнняў з іх, каб правіламі магло карыстацца шырокае кола людзей, што несумяшчальна паспрыяе пашырэнню беларускамоўнага асяроддзя і павелічэнню цікавасці насельніцтва да вывучэння і ўжывання беларускай мовы. Наколькі гэта ўдалося распрацоўшчыкам — справа іншая.

«Радыкальная рэформа беларускай арфаграфіі актуальная»

— Прызнаюся, што нам, дэпутатам, даволі складана працаваць над дзеючым праектам, бо ў пераважнай большасці мы не адносим сябе да навукоўцаў у галіне лінгвістыкі і валодаем ведамі аб правапісе і арфаграфіі, шчыра кажучы, на ўзроўні вучняў сярод нашых школ з не вельмі добрай падрыхаванасцю. А з другога боку, гэта нават і добра, бо асвойваючы праект, мы бачым, што засвойваецца лёгка, а што даецца з цяжкасцю. І на гэтым жа перш за ўсё звяртаем увагу спецыялістаў.

Змены ж у новай рэдакцыі Правіл прапануюцца наступныя:

- для зручнасці выкарыстання згрупаваны правілы па-новаму і ўдакладнілі іх фармулёўкі;
- абнавілі ілюстрацыйны матэрыял;
- пашырылі прынцып аканя ў словах іншамоўнага паходжання;
- змянілі напісанне некаторых лічбніцаў (*дзевяты, дзясяты, сямнаццаць, восемнаццаць*);
- унеслі змяненні ў напісанне складанаскарочаных слоў (прафка замест прафком і інш.);
- пашырылі напісанне «ў» (у нескладовага) ў словах іншамоўнага паходжання;
- ў словах іншамоўнага паходжання канцавыя элементы (*-эр, -эль* перадаваць як *-ар, -аль* (*катар* замест *катэр* і інш.);
- спрасцілі правілы пераносу;
- урадаваць напісанне вялікай і малой літар у некаторых назвах;
- выключылі раздзелы, папярэжні якіх не датычацца правапісу;
- урадаваць напісанне вялікай і малой літар у некаторых назвах;

Радыкальная рэформа беларускай арфаграфіі на дадзены момант не з'яўляецца актуальнай, і, як бачна, новыя правілы не рэфармуюць, а карэктуюць правапіс. І гэта правільна. Кожны настаўнік ведае, што чым больш змяняюцца правілы гульні, тым менш становіцца яе удзельніцаў. Некаторыя з прапанов вельмі слушныя. Так, складанаскарочаныя словы, згодна з існуючым правапісам, мы павіны пісаць адпаведна з іх узроўнем на пачатку мінулага стагоддзя: **гарыканком, Цэнтрыбарком, газпром**, але ж апошнімі словамі ў прыведзеных прыкладах з'яўляюцца: **камітэт, камісія, прамысловасць**. Таму і пісаць прапануецца адпаведна **гарыкванкам, Цэнтрыбаркам, газпром**, што, дарэчы, ужо даўно ўвайшло ў моўную практыку.

Даўно варта было абнавіць ілюстрацыйны матэрыял, бо ўжо няма **паравозарамонтных** арганізацый, няма **селькароў**, няма **Злучаных Штатаў Бразіліі** і інш.

«Прапануем распрацоўшчыкам не рабіць выключэнняў у напісанні вялікай літары»

— Вітаем і тое, што ўсе словы ў простых і састанурых афіцыйных поўных уласных назвах вышэйшых органаў дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь, іншых краін і вышэйшых сусветных арганізацый прапануецца пісаць з вялікай літары. Сапраўды, цяжка звячэйнаму чалавеку трымаць у сваёй галаве назвы ўсіх органаў улады, арганізацый, прадпрыемстваў, устаноў, а таксама назвы асобаў па пасадах, званнях, тытулах, найменні дзяржаўных установаў і г.д. Напрыклад, мая пасада называецца так: «старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўніцой Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і на-

вукова-тэхнічнаму прагрэсу». Прачыталі? Тады адляжыце ўбок газету і паспрабуйце напісаць без памылак...

Але ж, на жаль, у дачыненні да «Палаты прадстаўніцой» і «Нацыянальнага сходу» напісанне, якое тут прыводзіцца, прапаўняе захаванне. Таксама некая незразумела, чаму ў назвах «Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь», «Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь» і іншых слова «адукацыя» ці «культура» павіны запісацца з малой літары. Асабіста, мабыць, як і многія, успрымаю гэта, як непавагу да адукацыі і культуры. Будуць бытаць людзі і ў напісанні знамянальных дат. Сапраўды, паглядзіце: Дзень жанчын, Тацянін дзень, Дзень Перамогі. Зыходзячы з гэтай пазіцыі і ўлічваючы пастаўленую мэту зменшэння колькасці выключэнняў з правіл, будзем прапановаць распрацоўшчыкам не рабіць ніякіх выключэнняў у напісанні вялікай літары і нават ісці далей, пашыраючы яе выкарыстанне і не звяртаючы ўвагі на папяркі ў ідэалагіцы і палітызацыі.

«Увядзенне «татальнага аканя» выклікае вельмі шмат заўваг»

— Выклікае таксама вялікае сумненне неабходнасць пашыраць акане на канцавыя часткі *-эль і -эр* ў словах іншамоўнага паходжання, бо могуць узнікнуць шматлікія нязручнасці і нават недарэчнасці. Адзін з такіх прыкладаў прыведзены ўжо вышэй: плавальны сродак *катэр* стаў *хварою* (*катар*), а калі гэтым словам будзе пачынацца сказ, то ён ператворыцца ў назву краіны *Катар*. *Літар* Пэн, такі любімы нашымі дзецьмі казачны герой, стае *Літарам*. Тут, як кажуць, каментарый без патрэбы... Усе вядомае планету *Юпітар*, раку *Одэр*. Дык навошта ж іх ператвараць у невядомыя *Юпітар, Одэр*? Дарэчы, увядзенне аўтарамі «татальнага аканя» пакуль выклікае ў нас вельмі шмат заўваг, бо могуць адбыцца такія змены, як: *бармашына* (*бормашына*), *матабол* (*мотабол*), *танканогі* (*тонканогі*), *данкіхот* (*донкіхот*), *працідзёянне* (*протдзёянне*), *мавазнаўства* (*мовазнаўства*) і інш.

Часта аўтары адсылаюць нас да слоўнікаў. Але сітуацыя з імі пакуль не самая лепшая. Якаясьці прадукцыя амаль няма, у розных слоўніках назіраюцца неадпаведнасці напісанні адных і тых жа слоў, а выдзеныя дзесяцігоддзі назад якасныя акадэмічныя слоўнікі і даведнікі да сучасных ужо аднесці нельга. Есць у нас і іншыя заўвагі па месце прапануемых правіл. Наогул, паколькі мова і народ — словы непадзяльныя, то добра было б правесці **больш шырокае абмеркаванне прапануемых зменаў правапісу, змясціўшы праект у СМІ**. Думаю, гэта будзе зроблена пасля яго больш дасканалай рэдакцыі-

най аўтарскай дапрацоўкі. Відавочна, кола удзельнікаў працэсу павіна быць значна большым. Выказванні ж аб шкоднасці грамадскага абмеркавання з-за ўнясення ў лінгвістыку эмацыянальнасці і палітызацыі не вытрымліваюць крытыкі, бо ў дадзеным выпадку навуковыя праблемы становяцца праблемамі ўсяго грамадства.

«Абавязкова ўлічыць фінансавыя выдаткі»

— Хочацца звярнуць увагу на іншы момант, які непасрэдна не звязаны з унутраным напуганнем праекта. Мы павіны прадабчыць, як зменшае слова адзавецца ў грамадстве, якія выключэння і пераўтварэнні адбудуцца ў краіне пасля прыняцця праекта Правіл, а таксама якія падводныя камяні могуць сустрацца на іх шляху да грамадства.

Згодна з меркаваннем распрацоўшчыкаў, прыняцце законапраекта не патрабуе дадатковых фінансавых сродкаў. А вось дэпутаты прытымліваюцца іншага меркавання, бо, на наш погляд, спатрэбіцца: перапрацоўка і перавядзенне ўсіх беларускамоўных падручнікаў, вучэбных, вучэбна-метадычных дапаможнікаў, слоўнікаў (у тым ліку беларуска-рускіх, кітайска-беларускіх і інш.); перапрацоўка і перавядзенне вучэбных планаў і праграм па беларускай мове; перападрыхтоўка выкладчыкаў, пачынаючы ад настаўнікаў пачатковых класаў і заканчваючы прафесарска-выкладчыцкім складам ВНУ і іншых устаноў; змена шылдаў, пятачак, штампав і надпісаў на зваву устаноў, арганізацый, населеных пунктаў, вуліц і г.д., у назвах якіх з'яўляцца змяненні, а таксама змяненне месцу статуэтаў згаданых устаноў і арганізацый. А гэта вельмі значныя выдаткі, і іх патрэбна абавязкова ўлічваць у сувязі з прыняццем новага правапісу. Дарэчы, пакуль мы не атрымаем фінансавы абгрунтаваны да праекта, узгоднена з кіраўніком дзяржавы, дакумент наогул не можа быць прыняты да разгляду ў парламенце, а павінен быць вернуты да яго распрацоўшчыкаў.

«Змяненне правапісу — выпрабаванне для мовы і краіны»

— Увогуле, змяненне правапісу — гэта выпрабаванне не толькі для мовы, але і для ўсёй краіны. Уявім сабе, што праект прыняты і пачаў дзейнічаць. Тады з 1 студзеня 2009 года ўся краіна павіна пачаць працаваць згодна з ім. Дзесяці тысяч выпускнікоў школ будучы ўдзельнічаць у тэспіраванні па беларускай мове і адказваць на пытанні, складзеныя на новых правілах. А ці будзе яны ведаць адказы на гэтыя пытанні? Ці паспеюць нашы вучні навучыць і перавучыць, бо шмат тамаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі пачынаюць выву-

чыць ужо з чацвёртага і пятага класаў? Наогул, ці будзе перавучаць, калі патрэбна перавучаць саміх настаўнікаў? Мы чым, без прыняцця неабходных мераў узнікне перагружа ў рэгістрацыйных органах, у якія звернецца вал падрыхмальнікаў, афіцыйных асобаў, простых грамадзян за перарэгістрацыі дакументаў (паперак, пячаткаў, штампав, пасведчанняў, дыпломаў і інш.). Можна адбыцца блытаніна з адрасамі з-за змены назваў вуліц і населеных пунктаў. На працягу некалькіх гадоў новы і стары правапісы будуць выкарыстоўвацца паралельна. Хто падлічыць, які ўплыў гэта акажа на адукацыйны ўзровень насельніцтва ў галіне беларускай мовы?.. Такім чынам, на нейкі час прагназуецца дэстабілізацыя ў грамадстве. Як пазбегнуць яе, якія меры плануецца прыняць для бяспэчнага развіцця краіны? Нарэшце, якія меры адказнасці ў адпаведным заканадаўстве будуць вызначаны ў адносінах да тых грамадзян і службовых асобаў, што не будуць падпарадкоўвацца прынятаму законам правапісу?.. Зразумела, што без яснага адказу на гэтыя простыя пытанні прымаць стаючыя рашэнне аб прыняцці законапраекта нельга.

На сённяшні момант камісія яшчэ не прыняла канчатковага рашэння аб далейшым лёсе праекта правіл. Справа яшчэ ў тым, што Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапануе прыняць «Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» ў выглядзе закона. Але наколькі абгрунтаваны выбар менавіта такой формы, бо яна ж выбіраецца толькі ў тым выпадку, калі адпаведны адносіны нельга рэгламентаваць іншымі нарматыўнымі прававымі актамі?.. Раней падобныя дакументы зацвярджаліся не парламентам у форме закона, а пастановамі Савета Міністраў. Мы таксама схіляемся да апошняга, бо яно што пастанова Саўміна — больш гібкі і апэратыўны дакумент. Калі ў ёй выяўляецца нейкая недарэчная памылка, ці на практыцы не спрадоўваюць нейкі артыкул, то ўнесці змяненні ў пастанову значна прасцей і хутчэй, чым у закон. Прачытаўшы ж праект Правіл, які праішоў ужо многа інстанцый, мы, не навукоўцы, знайшлі і ў ім шэраг нестыкоўкаў і супярэчнасцяў і нават звычайных граматычных памылак. А колькі іх мы прпусцілі?.. што будзе, калі незаўважана памылка заўважана ў законах?..Нават жудасна ўявіць. Страшныя сорам будзе перад продкамі, сучаснікамі і нашчадкамі за здекд над мовай. Таму пакуль мы вывучаем кожны радок правіл і, не паддаючыся ўплыў зацкаўленых асобаў і іх меркаванняў, вельмі ўважліва, асцярожна, з трэцятым пацудоўнем ставімся да гэтага дакумента, усведамляючы, што ад яго залежыць існасць Беларусі.

Сяргей КАРАЛЕВІЧ.

Школа падаткаплацельшчыкаў

Стаўка зямельнага падатку. Для кожнага мястэчка яна розная

Сёння на тэму зямельных падаткаў чарговую кансультацыю даюць спецыялісты галоўнага ўпраўлення падаткаабкладання фізічных асобаў Міністэрства па падатках і зборам.

— *Рашэннем Гродзенскага раённага выканаўчага камітэта мне ў 2001 годзе быў дадзены зямельны ўчастак для будаўніцтва і абслугоўвання жыллага дома агульнай плошчай 0,1 га. Які зямельны падатак я павінен будаў плаціць сёння і калі?*

Антон КАЛІНА, Гродзенскі раён.

— Стаўка зямельнага падатку для Гродзенскага раёна сёлета (без уліку рашэння Гродзенскага райвыканкама аб яе павелічэнні ці змяншэнні) вызначана ў памеры 57 497 рублёў за гектар. Такім чынам, сума зямельнага падатку на 2007 год складзе 5750 рублёў (57 497 х 0,1 га). Зямельны падатак аплачваецца фізічнымі асобамі адзін раз у год па месцы знаходжання зямельнага ўчастка, у тэрмін не пазней 15 лістапада, на падставе атрыманага ад падатковага органа паведамлення.

— *У якіх рэзінгах краіны стаўка зямельнага падатку ў сельскай мясцовасці самая вялікая?*

— Зямельны падатак вызначаецца ў выглядзе штогадовага фіксаваных плацэжаў за гектар зямельнай плошчы. Яго памер залежыць ад якасці і месцазнаходжання зямельнага ўчастка.

У адпаведнасці з заканадаўствам нашай краіны мясцовым Саветам дэпутатаў даецца права штогод павялічваць або памяншаць стаўку зямельнага падатку, але не больш чым у два разы, вызначаць павышальныя (паніжальныя) каэфіцыенты да ставак зямельнага падатку.

Самы маленькі падатак на зямлю ў Гарадоцкім і Расонскім раёнах — 6850 рублёў за гектар у год. «Танная» зямля ў Полацкім раёне — 8404 рублі за гектар.

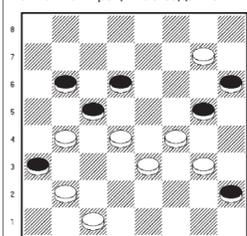
Што датычыцца лепшай зямлі, дзе і зямельны падатак вялікі, то ў Віцебскай вобласці лідзіруе Аршанскі раён — 39 270 рублёў за га і Талачынскі раён — 35 745 рублёў. У Магілёўскай вобласці самыя лепшыя землі ў Кіраўскаім раёне — падатак 56 322 рублі; у Гомельскай — лічыцца, што ў Кармянскім і Жлобінскім раёнах — адпаведна 53 086 і 47 795 рублёў; у Брэсцкай — Баранавіцкі і Ляхавіцкі раёны — 53 675 і 52 500 рублёў адпаведна. У Гродзенскай вобласці зямля ўжо больш урадлівая. Стаўкі зямельнага падатку ў Зэльвенскім і Бераставіцкім раёнах — 59 850 рублёў, а ў Ваўкавыскім і Карэліцкім раёнах — адпаведна 61 614 і 61 905 рублёў за 1 га. Самая лепшая па ўрадлівасці зямля ў нашай краіне ў Нясвіжскім раёне Мінскай вобласці — 75 722 рублі за 1 га ў год.

Падрыхтаваў Сяргей КУРКАЧ.

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй майстра спорту Мікалая ГРУШЭЎСКАГА.

«Пагода ў доме»-3
Класіфікацыйны конкурс з нормай першага спартыўнага разраду па шашках працягвае заданне № 9.

БЕЛЫЯ: b2, b4, c1, d4, e3, f4, g3, g7 (8). **ЧОРНЫЯ:** a3, b6, c5, e7, g5, h2, h6 (7). Выйграець.

Пераможцаў чакаюць прызы Свіслацкага прадпрыемства жылыва-камунальнага гаспадаркі (дырэктар Канстанцін Міхайлавіч БАРАЎЛЭ). Тэрмін для адказаў традыцыйны — два тыдні. Напіраўляеце іх на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

Міжнародны конкурс
Яго ладзіць ГА «Беларуская федэрацыя шашак» разам з ЦРІ FMJD, прысяраецца ён паміж мінчаніна Гары Далідовіча (1937—2005).

Конкурс праводзіцца згодна з наступнымі патрабаваннямі: для катэгорыі А (задачы-100) — Праваўлаў шашачнай кампазіцыі, прынятай на Усходняй Еўропе, для катэгорыі В і С (праблемы-100) — Міжнародных правілаў ЦРІ FMJD.

У задачках тэма свабодная. Праблемы катэгорыі В (мінмальнае колькасць шашак — 9х10 ці 10х9, максімальная — 12х12) і С (12х13 ці 13х12 і не звыш 14х14) павіны адпавядаць Майстарскім правілам ці Суперправіламі МП ЦРІ FMJD, ісць без дамак у пачатковай расстаноўцы і з заданнем — белыя пачынаюць і выйграюць, розніца паміж лікам сіл бокаў дазваляецца ў адну простую і абавязкова трэба ажыццявіць эканомны фінал з блякіроўкай (пазбавленнем хадом шашак чорных), які ўнікае альбо адрэза па заканчэнні камбінацыі, альбо ў эндшпілі.

Творы, толькі новыя (не больш двух у кожнай раздзел) выслаюцца не пазней 1 жніўня 2007 года на адрас судзі-каардынатара Віктара Шульгі: 220051, г. Мінск, 51, а/с 52. Яго тэлефон: 274-11-13. Афармляюцца яны ў 1 экзэмпляры з узаканеным рашэннем, катэгорыі, прозвішча і адрас аўтара. Беларускім складальнікам неабходна заплаціць уноск члена ГА «БФШ».

Удзельнікам конкурсу ў катэгорыях В і С налічваюцца балы для прысявання міжнародных спартыўных званняў, а пераможцы ўсіх трох намінацый узнагароджваюцца дыпламамі, памятнымі медалямі ГА «БФШ» і прызамі ад фунда-тараў.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Сотню — на аўкцыён

Сотню зямельных участкаў плануе выставіць на аўкцыён Мінгарвыканкам. Аб гэтым паведаміў намеснік старшыні Мінгарвыканкама Вячаслаў Кушнер. Камітэт архітэктуры і горадабудаўніцтва Мінгарвыканкама падрыхтаваў спіс зямельных участкаў, які перададуць у ролі масавай інфармацыі. «Гэта рэдакцыя ў адпаведнасці з пастановамі ўрада і даручэннем кіраўніка дзяржавы, згодна з якімі мясцовыя органы ўлады павіны штомесяц публікаваць у СМІ спісы свабодных зямельных участкаў, якія прапануюцца для рэалізацыі па заявачым прынцыпу або праз аўкцыён, — патлумачыў Вячаслаў Кушнер».

Сёлета па спрочанаму парадку выканкам выдзеліў участкі пад будаўніцтва п'яці дамоў, прычым ад моманту падчы заўвагі на выдзяленне зямлі да афармлення юрыдычнага права на практаванне будынкаў прайшло ўсяго два тры месяцы. У 2007-м на аўкцыён — як на права арэнды зямельных участкаў, так і на права практавання і будаўніцтва — будзе выстаўлена да 100 зямельных участкаў для будаўніцтва жылля павышаных спажывецкіх якасцяў, бізнес-цэнтраў і камерцыйных будынкаў.

Святлана ФРАЛАНКОВА, «Мінск-Навіны».

Погляд

Аб'яднанне Мінскага раёна са сталіцай: ёсць мінусы?

Ідэя аб'яднання Мінскага раёна з горадам Мінскам — не новая. Але «кропка» ў гэтым пытанні была пастаноўлена яшчэ ў савецкія часы. Праўда, відаць, няма такой кропкі, якую немагчыма было б ператварыць у коску. З мэтай паліхэння сітуацыі ў Мінскім раёне зноў абмяркоўваецца верагоднасць яго яднання са сталіцай.

Паводле слоў старшыні Мінскага раённага выканаўчага камітэта Міхаіла ГЛІНСКАГА, ад такога яднання «не прыбавіцца» ні дзяржаўнаму інтарэсу, ні простаму чалавеку. Што датычыцца першага, то ў любым выпадку аб'ём вытворчасці Мінскага раёна будучы мянацца толькі ў лепшы бок. Да стварэння нагадаць, скажам, што і цяпер кожнае трэцяе ійка ў краіне к, напрыклад, кожная другая тона гародніны выраблены ў Мінскім раёне. За тры апошнія гады папаступленні ў кансалідаваны бюджэт павялічыліся амаль у чатыры разы. Раён, дарэчы, папаўняе рэспубліканскае кашалёк прыкладна на 600 мільярдараў рублёў падаткаў у год; з гэтай сумы яны само мую застаецца 87 млрд, а 95 млрд — Мінскай вобласці. З вышэйска-уклад Мінскага раёна ў развіццё Мінскай вобласці даволі важкі. Узнікае заканамернае пытанне: а хто будзе спрыяць развіццю тых

— Для нас аб'яднанне з Мінскам — зусім не відавочны працэс, — тлумачыць Міхаіл Афанасьевіч. — Мы можам, хутчэй, памерцацца сіламі па некаторых пазіцыях, але не становіцца адным цэлым. Не скарэц, што некаторыя нашы жытвары працуюць у Мінску, але і ў нас працуюць мінчане. Больш за тое, што з нашых пабудаваных у Мінску? А мы, калі будзем зацкаўляльны ў нейкім работніку, дапаможам пабудоваць жыллё лядому.

Увогуле ў раёне дынамічна развіваецца сацыяльная сфера. Сёлета, скажам, па краіне плануецца ўвод трох школ — у Мінску, Полацку і ў Мінскім раёне! За апошнія два гады мы заробілі капітальныя фонды, рэканструавалі і пабудавалі каля 160 км дарог. Летась пабудавалі рэкордную колькасць жылля — агульнай плошчай 292 тысячы кв. метраў. Сёлета плануем пабудоваць 297 сельскай надбавкі да заробку, а вучні нашых школ — ільготы пры папаступленні ў вышэйшыя навукальныя ўстановы краіны.

Не разумела, і што будзе з горадам Заслаўе, які летась увайшоў у склад Мінскага раёна.

Падтрымлівае гэту пазіцыю і старшыня Бараўлянскага сельска-гаспадарчага камітэта Эдуард САМУЎІЛА: «Нам бачыцца больш важным і дзейсным пераармеркаванне рэсурсаў, бо яшчэ невядома, чаму нас горад можа навучыць. Мы і самі вельмі многае можам і робім».

Дарэчы, Мінскі раён складаецца з Маучлішчынскага пасялковыя Савета і 18 сельскіх Саветаў. Бараўлянскі развіваецца і прырасце насельніцтвам надзвычай хуткімі тэмпамі. Так, за п'яць гадоў колькасць людзей, якія пражываюць у 17 населеных пунктах, вырасла з 15,5 да 21 тысячы. Літаральна ў апошнія некалькі гадоў нарадзальнасць тут стабільна перавышае смяротнасць у два разы.

— У першую чаргу пазітыўныя змены абумоўлены тым, што ў нас актыўна развівалася і развіваецца інфраструктура: навукальныя ўстановы, дзіцячыя дашкольныя ўстановы, вусем будыйшыя меры, і які было заўважана выразі, школы-дзіцячы садок. 28 аграпрадую запланавалі на п'яцігодку. З улікам гэтага года будзе ўжо дзевяць...

— 1062 кватэры агульнай плошчай 84 тысячы кв. метраў. На сёння зарэгістравана яшчэ 14 жылыва-будаўнічых кааператываў. Сёлета плануем стварыць яшчэ два. Пры нашых цяперашніх тэмпах будаўніцтва колькасць насельніцтва праз 3—4 гады наблізіцца да 25 тысяч чалавек! Каб карціна жыл

Крайняя Зона

Выпуск № 10 (23)

НАРАДЖЭННЕ паводле высокіх тэхналогій

Выкарыстанне высокіх тэхналогій у Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры «Маці і дзіця» дазваляе цяжарным жанчынам з цяжкімі экстрагеніталымі паталогіямі вынасіць і нарадзіць здаровага, а паколькі дзеці ў такіх выпадках часта нараджаюцца заўчасна, то абавязкова варта гаварыць і пра магчымасці іх выхавання.

Днямі ў цэнтр «Маці і дзіця» ў цяжкім стане быў дастаўлены пасля свайго з'яўлення на свет у 3-й клінічнай мінскай бальніцы 990-грамовы малшы. Зараз ён пакрысе набірае вагу, і спецыялісты спадзяюцца на лепшае. Як вядома, для дзяцей з нізкай масай цела характэрна недастатковасць дыхальнай дзейнасці, яны маюць патрэбу ў штучнай вентыляцыі лёгкіх. У аддзяленні анастэзіялогіі і рэанімацыі з палатамі для тэрапіі нованароджаных дзяцей штодня знаходзяцца каля 30 пацыентаў, кожны трое з якіх вахыць менш за кілаграм.

Паводле слоў дырэктара РНПЦ «Маці і дзіця» Канстанціна ВІЛЬЧУКА, выхадзіць дзіцяці з нізкай масай цела дазваляюць спецыяльныя інкубатары высокага класа. Абсталяванне замежнай вытворчасці дазваляе не толькі ажыццяўляць штучную вентыляцыю лёгкіх, але і ўводзіць неабходныя лекавыя прэпараты, сачыць за масай цела дзіцяці, яго дыхальнай і сардэчна-сасудзістай дзейнасцю, дастаўкай кісларода да кроў. «Згодна з сучаснай практыкай, у нашым цэнтры таксама можна забяспечыць выхаванне дзіцяці з масай цела ад 500 грамаў, што адпавядае 26-тыднёваму тэрміну цяжарнасці», — адзначае Канстанцін Усцінавіч.

Поспеаху ў лячэнні іншай распаўсюджанай паталогіі нованароджаных — неанатальнай жаўтухі, або гіпербілірубінеміі (з такім адхіленнем у здароўі з'яўляецца на свет 40 на 1000 нованароджаных) дазваляе дабіцца фотатэрапеўтычны апарат «Малыш» на падставе звышярэйх святлодыёдаў. Гэта сумесная распрацоўка цэнтры «Маці і дзіця» з Інстытутам фізікі НАН Беларусі. На цяперашні момант выраблена 155 апаратаў «Малыш», 115 з якіх ужо актыўна выкарыстоўваюцца ў лячэбна-прафілактычных установах краіны. У прыватнасці, 52 апараты знаходзяцца ў Мінску і Мінскай вобласці, 30 — у Гродзенскай, 27 — у Брэсцкай, 4 — у Віцебскай і 2 — у Магілёўскай абласцях.

Уздзеянне апарата «Малыш» заснавана на святле з хвалямі пэўнай даўжыні, — тлумачыць Канстанцін Вільчук. — Яны пераходзяць таксічныя формы білірубіну ў нетаксічныя. Пасляпожыццёвы выніку ў лячэнні мы можам цяпер дасягнуць за чатыры дні, а не за шэсць-сем і больш. Як гэта было падчас выкарыстання апаратаў з люмінацэнтнымі лямпамі. Зараз тыя ж прадпрыемствы, якія распрацавалі і вырабілі «Малыш», заняты новымі праектамі — распрацавалі і асваеннем у вытворчасці дыягнастычнага апарата «Спектр» для неінвазіўнага кантролю ўзроўню білірубіну ў крыві нованароджаных...

Варта нагадаць, што цэнтр «Маці і дзіця» створаны яшчэ ў 2004 годзе, калі былі аб'яднаны 7-я клінічная бальніца г. Мінска, Інстытут прыроджаных і спадчынных захворванняў, а таксама Інстытут аховы мацярынства і дзіцяства. Цэнтр мае чэцвёрты, самы высокі ўзровень аказання перынатальнай дапамогі, і таму сюды накіроўваюцца складаныя пацыенты з захворваннямі сардэчна-сасудзістай, дыхальнай, эндарынай, мочалапавай, крывятворчай і іншых сістэм. Прыкладна кожная трэцяя жанчына — з рэгіёна. Кантроль за станам будучых маці з цяжкімі экстрагеніталымі паталогіямі ажыццяўляецца з дапамогай найсучаснай апаратуры, закупленай у розных краінах. Дастаткова, напрыклад, скажаць, што тыя ж вынікі біяхімічнага і іншых аналізаў крыві можна атрымаць за тыяжы хвіліны.

Летас у цэнтры адкрылася і першае ў краіне дзяржаўнае аддзяленне экстракарпаратыўнага апладнення. Да таго моманту бесплодным парам, якія маглі паспрабаваць зачыць дзіця толькі такім чынам, падобныя паслугі аказвалі камерцыйныя цэнтры ў Мінску — рэпрадуктыўнай медыцыны і «Эмбрыі», і Гомелі, дзе выконваецца невялікая колькасць працэдур. Паколькі гаворка ідзе пра выкарыстанне высокіх тэхналогій, то падобныя паслугі з'яўляюцца, безумоўна, платнымі. Але ў дзяржаўнай структуры кошт тэхналогіі дзесці ў два разы таннейшы за камерцыйны — каля 3 мільёнаў рублёў. Грашовыя крэдыты на такую справу пачуць не выдаюцца, да таго ж, згодна з сучаснай практыкай, у выніку экстракарпаратыўнага апладнення станючы вынік — дзіця чакае толькі каля 20 працэнтаў пар. Цэнтр «Маці і дзіця» падтрымаваў да праходжання высокіх маніпуляцый звыш 50 пар.

Да 2009 года РНПЦ «Маці і дзіця» пачне функцыянаваць на поўную моц і, што называецца, ва ўсім бяскі. Летас пасля рэканструкцыі адкрыўся корпус радзільнага дома, на чарзе — рэканструкцыя акушэрска-гінекалагічнага корпуса, далей — педыятрычнага, пасля — паталогіі цяжарных і, нарэшце, харчовага блоку і іншых памяшканняў.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Доктар адкажа Ёсць пытанні? Тэлефануйце...

На гэтым тыдні дзяжурцы на тэлефоннай «гарачай» лініі Міністэрства аховы здароўя (222-70-80) будучы: 8 мая — галоўны ўрач 1-й цэнтральнай раённай паліклінікі сталіцы Людміла Рыгораўна КРАМКО. 10 мая — галоўны ўрач 3-й мінскай клінічнай бальніцы Уладзімір Аркадзевіч КОМАР. 11 мая — галоўны спецыяліст аддзела навукі Міністэрства аховы здароўя Ігар Арэставіч АДАМОВІЧ.

Ах, гэта вяселле!

Вясельны бум назіраўся ў Маскоўскім раёне ў красавіку: у мясцовым ЗАГСе заручыліся 189 пар маладоўцаў. — Звычайна ў гэты вясновы месяц рэгіструецца каля ста шлюбаў, удвая больш вясельных цырымон праходзіць толькі ў жніўні ці верасні. За чатыры месяцы на 15 працэнтаў павялічылася колькасць маладых у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года. — пракаментавала сітуацыю загадчыца аддзела ЗАГС адміністрацыі Маскоўскага раёна Наталля Баранова. З пачатку года выдадзена амаль 500 пасведчанняў аб шлюбе. Сюрпрыз чакае тысячную пару: жаніху і нявесце будзе ўручаны памятны падарунак. Калі бум сярэд жадаючых звяззе сабе вузамі Гіменея не спыніцца, то, магчыма, у раёне ў хуткім часе перасягнуць дух тысячны рубж. Да гэтай пары штогод тут гулялі ў сярэднім 1800 вясельляў. Галіна МАЛАХОУСКАЯ, «Мінск—Навіны».

Увага! КЛЯШЧЫ АТАКУЮЦЬ

Сёлета на Брэсцчыне ад укусаў кляшчоў пацярпела больш за 160 чалавек. Гэта афіцыйна зарэгістраваныя выпадкі. Лясныя крываеамокі пачалі нападаць на людзей ужо ў студзені. З надыходам вясні асабліва актывізаваліся. У сакавіку ў медустановах вобласці з укусамі кляшчоў звярнулася каля чатырох дзсяткаў чалавек, а ў красавіку ахвараных насамых стала 120 чалавек. Асабліва часта кляшчы кусаюцца ў Камянецкім, Пружанскім, Бярозаўскім, Маларыцкім раёнах. Спецыялісты раяць пры наведванні лясоў не ігнараваць правілы бяспекі: апрацаваць у закрытае адзенне, выкарыстоўваць спецыяльныя сродкі, пасля вяртання з лесу асабліва ўважліва аглядаць цела і адзенне.

Яна СВЕТАВА.

Дзіцячае харчаванне

ЛЫЖАЧКУ ЗА ТАТУ, ЛЫЖАЧКУ ЗА МАМУ

Ніхто не стане спрачацца з тым, што мацярынскае малако з'яўляецца для немаўляці найлепшым прадуктам харчавання. Пры грудным выкармліванні малым менш хварэюць, найбольш застрахованыя ад розных інфекцый. Грудное малако стэрыльнае, у ім шмат абарончых фактараў, якімі «зараджаецца» імунітэт немаўляці. Але што рабіць, калі малака не хапае? Трэба пераводзіць малое на штучнае харчаванне.

— Хачу адразу папярэдыць бацькоў, — гаворыць галоўны педыятр Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусі Наталля Галкевіч. — Ні ў якім разе нельга карміць у такім выпадку сваё дзіця неадаптаванымі малочнымі сумесямі: неразведзеным каровіным малаком і кефірам. Гэтыя прадукты ўтрымліваюць вялікую колькасць бялку, што негатыўна ўплывае на «неразв'язаны» нырк малага і можа спрычынаваць кішчаную кровацячэнні. Грудное выкармліванне трэба заставацца імунітэтам, які стварае асяродок для штучнага выкармлівання дзіцяці, павінны быць не толькі максімальна набліжаны да саставу жаўточка малака, але і адпавядаць метабалічным магчымасцям першага года жыцця, каб быць засвоенымі. Менавіта на гэты накіравана рэспубліканская падпраграма «Дзіцячае харчаванне» на 2006—2010 гады, якая выконваецца ў рамках прэзідэнцкай праграмы «Дзеці Беларусі».

Зараз, адзначае начальнік аддзела перапрацоўкі прадукцыі жывёлагадоўлі Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Ларыса Сцепаненка, вялікіх праблем з забеспячэннем малых дзіцячым харчаваннем няма. Аднак навуковыя падраздзяленні міністэрства пастаянна працуюць над распрацоўкай новых відаў прадукцыі і пашырэннем яе асартыменту. На сёння вырабляецца сем найменшых вадкай і пастэпадобнай прадукцыі. Сухія сумесі для дзіцячага харчавання налічваюць 15 відаў і выпускаюцца на Ваўкавыскім ААТ «Беллакт».

На Аршанскім мясакансерваваў камбінаце наладжаны выпуск разнастайных мясных, мясас-раслінных і рыбных кансерваў. Іх больш за 80 найменшых. Гэта маннем цукру і з заменай цукру фруктозай. Яшчэ адзін напрамак у распрацоўках — выбар новых відаў прадукцыі павышанай харчовай каштоўнасці. Гэта робіцца за кошт абгагачэння дзіцячага харчавання вітамінамі і шляхам увядзення дабавак, якія ўтрымліваюць натуральныя кампаненты. Напрыклад, для ліквідацыі ёднай недастатковасці распрацавана прадукцыя з дабаўленнем марской калі ідзе за кошт, жэлезам — за кошт увядзення чарнасліва, чарніцы.

КАЛІ ўводзіць прыкорм?

Нават калі ў мамы дастаткова малака, у 5-7 месяцаў ўводзіцца прыкорм, а дзецім, якія знаходзяцца на штучным выкармліванні, зэта робіцца на месяц раней. Прычым варта запамінаць пэўныя правілы: — не ўводзіць прыкорм нездароваму дзіцяці; — ўводзіць яго паступова, з 1—2 чайных лыжак перад малочным кармленнем ці змешчваючы з малаком у бутэльцы; — колькасць прыкорму павялічваецца паступова і праз 2—3 тыдні дзіцяці дадаюць ужо 100 г гару з агародніны з лыжачка; — ежа павінна быць слабаасалёнай, бо нырк дзіцяці яшчэ незразв'язаны і дрэнна выводзіць соль з арганізма; — ніколі не ўводзіць у адзін дзень некалькі відаў адной ежы.

Вольга ШАЎКО.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭР'Ю ДЭМАГРАФІЯ: ПЫТАННЕ ЖЫЦЦЯ І СМЕРЦІ ДЛЯ НАЦЫІ, або Як беларускі крыж ператварыць у беларускі плюс

Дэмаграфічныя працэсы — гэта своеасаблівы барометр, які адлюстроўвае перспектывы любой краіны свету. Бо насельніцтва — адзін з важнейшых рэсурсаў забяспячэння ўстойлівага развіцця дзяржавы.

Перад Беларуссю стаіць звышзадача — вывесці краіну з дэмаграфічнага туліка. Як пераламаць тэндэнцыю скарачэння насельніцтва? Што можа зрабіць дзяржава для падтрымання інстытута сям'і? Чаму страчваецца здольнасць беларусаў да ўзнаўлення? У якой меры нараджальнасць паддаецца эканамічнаму стымуляванню? На гэтыя і іншыя пытанні ў эксклюзіўным інтэрав'ю карэспандэнту БЕЛТА адказаў намеснік прэм'ер-міністра Беларусі Аляксандр КОСІНЦА.

— Аляксандр Мікалаевіч, дэмаграфічныя праблемы звязаны з патэнцыяльнай пагрозай нацыянальнай бяспекі любой дзяржавы. У чым гэта выяўляецца прымяльна да Беларусі? Якім бы быў дэмаграфічны расклад праз пару дзесяцігоддзяў пры захаванні існуючых тэндэнцый? — З 1993 года ў нашай краіне склалася сітуацыя, якую можна ахарактарызаваць як «дэмаграфічны нахіл» або «беларускі крыж». Тады ўпершыню смяротнасць узяла верх над нараджальнасцю: колькасць памёрлых перавысіла колькасць народжаных на 11,2 тыс. чалавек. У 2005 годзе гэта перавышэнне складала 51,3 тыс., у 2006 годзе — 41,9 тыс. чалавек.

Дарчы, у Беларусі ў 1940 годзе ў разліку на 1000 жыроў народзіліся 26,8 чалавек, памерлі 13,7. Давяціце параўнаем гэтыя паказчыкі з цяперашнімі: у 2006 годзе яны складалі адпаведна 9,9 і 14,2. А ў многіх рэгіёнах рэспублікі, асабліва ў сельскай мясцовасці, смяротнасць утрат перасягнула нараджальнасць. На пачатку гэтага года ў Беларусі пражывалі 9 млн 714,2 тыс. чалавек. Пры існуючых узроўнях нараджальнасці і смяротнасці прагназуемая колькасць насельніцтва ў 2020 годзе можа склаці 8,8 млн чалавек. Пры гэтым колькасць дзяцей ва ўзросце да 15 гадоў скараціцца да 1,27 млн, а колькасць пенсіянераў павялічыцца да 2,3 млн чалавек, гэта значыць будзе ўдвая больша, чым пакаленне дзяцей.

Паводле класіфікацыі Бургдэрфера, калі ў агульнай колькасці насельніцтва ўдзельная вага дзяцей ва ўзросце да 15 гадоў не перавышае 20 працэнтаў, то такое грамадства лічыцца вельмі старым, убываючым. У Беларусі гэты паказчык — 17,8 працэнта. А да 2020

дзённі пятага дзіцяці дзяржава поўнасо пагаіае крэдыт. Маладым сем'ям будзе прадастаўляцца фінансавая падтрымка для пагаіаэння запавычанасці па выдзяленні нялготных жыллёвых крэдытах. Памер гэтай дапамогі складзе 20 БПМ пры нараджэнні першага дзіцяці або пры наўнасці аднаго дзіцяці, 40 БПМ — пры нараджэнні другога дзіцяці або пры наўнасці двух дзяцей, 50 БПМ — пры нараджэнні трэцяга дзіцяці або пры наўнасці траіх і больш дзяцей.

— І ўсё ж жыллёвая праблема застаецца ў разрадзе самых вострых... Крэдыт атрымаць вельмі складана! — Банкі зацікаўлены ў выдзяленні такіх крэдытаў. Напрыклад, толькі Белгэзшчынабанк за 2006 год павялічыў крэдытаванне жылля ў 2,3 раза.

Любая сям'я, якая хоча палепшыць сваё жыллёвыя ўмовы, такую магчымасць мае, але пры ўмове плацежаздольнасці, гэта значыць гарантыі вяртання крэдытаў. Больш за тое, Міністэрству архітэктурнай і будаўніцтва Беларусі даручана распрацаваць новы закон аб будаўнічым зберажэнні, які даць грамадзянам краіны дадатковую магчымасць вырашэння жыллёвай праблемы.

— Дэмаграфія, у тым ліку і з сусветным імем, свяржанае, што матэрыяльнае жыццё, у тым ліку і першую чаргу як мужчыне. Ці не муляванне сям'і даюць толькі кароткатэрміновы эффект — пасля ўсплёску нараджальнасці зноў надыходзіць яе спад. Аднымі словамі, высокі ўзровень матэрыяльнага дастатку не з'яўляецца гарантыяй высокай нараджальнасці.

— З майго пункту гледжання, дэмаграфія маюць рацыю толькі часткова. Матывацыя да павышэння нараджальнасці заключаецца ў і павелічэнні матэрыяльнага стымулявання, і ў забеспячэнні жылля, і ў развіцці сістэмы сацыяльнага суправаджэння сям'яў — усё гэта стварае перадумовы для павышэння нараджальнасці. Але галоўнае — вера людзей у тое, што будучыня іх сям'і надзейна гарантавана.

Задача дзяржавы — даць сям'і ўпаўненнасць у тым, што бацькі змогуць дзіця накарміць, абуць, адуць, даць яму адукацыю і ўладкаваць у жыццё, каб яго працы як грамадзяніна былі рэалізаваны поўнасо.

— Дэмаграфічныя праблемы ёсць практычна ва ўсіх цалкам паспяховай еўрапейскіх краінах. Нават у Ірландыі — а гэта чэмпіён Еўропы па нараджальнасці — на сярэднястатыстычны жанчыну прыпадае толькі 2 нараджэнні.

— У нашай краіне нізкая нараджальнасць — адна са складовых частак фертыльнага ўзросту (ад 15 да 49 гадоў) прыпадае 1,2 дзіцяці. А для простага ўзнаўлення насельніцтва гэты паказчык павінен складаць 2,5 дзіцяці. У рэспубліцы пераважае арыентацыя мужа і жонкі на сям'ю з адным дзіцем або максімум з двума дзецьмі.

Між тым, з дэмаграфічнага пункту гледжання ў Беларусі складаецца сітуацыя, якая патэнцыяльна садзейнічае павышэнню нараджальнасці (у мінулым годзе ў краіне нарадзіліся 96,4 тыс. дзяцей — на 5 тыс. 791 нованароджанага больш, чым у 2005 годзе). У сям'ях узрасце колькасць другіх і трэціх дзяцей, што не можа не радаваць.

Чатырохногія лекары

Праграму лячэбнай кіналогіі распрацавалі ў сталіцы. Кіналогі фізікультурна-аздраўленчага цэнтры Пяршамайскага раёна, педагогі спецыяльнай школы № 14 для дзяцей з парухамі слыху і Рэспубліканскага рэабілітацыйнага цэнтры для дзяцей-інвалідаў прэзентавалі ўласную метадыку, першую ў рэспубліцы.

Заняткі па лячэбнай кіналогіі ў школе-інтэрнаце і рэабілітацыйным цэнтры кіналогі праводзяць ужо паўгода. За гэты час дабіліся значных вынікаў: і ўрачы, і педагогі адзначаюць, што дзеці сталі лепш размаўляць і рухацца. Для праграмы адабраны самых спакойных і лагодных сабак. За паўгода працы адаптавалі праграму для глухих дзяцей і дзяцей, хворых на цэрабральны параліч. Сталічныя кіналогі распрацавалі свае практыкаванні і гульні, якія развіваюць матарыку, пашырэння слоўнікавага запаса дзяцей. Эфект лячэбнай кіналогіі заключаецца яшчэ і ў тым, заўважылі ў школе-інтэрнаце, што кантакты з жылёмі папаўняюць хворым дзецім той дэфіцыт уражанняў і эмоцый, якіх яны пазбаўлены з-за сваёй хваробы. Псіхалогі адзначаюць, што за мінулы паўгода ў дзяцей не толькі папоўніўся слоўніковы запас, але і значна пашырыўся круггаляд.

Вольга ШАЎЧУК, «Мінск—Навіны».

Шаленства адступае?

За чатыры месяцы гэтага года ў Беларусі былі зарэгістраваны 364 выпадкі захворвання на шаленства сярод дзіці і свайскіх жывёл. Для параўнання, за студзень—красавік 2006 года ў статыстыку па шаленству трапілі 676 жывёл — гэта менш амаль што ўдвая. Зніжэнне захворваемасці на шаленства назіраецца практычна ва ўсіх рэгіёнах. Так, на Міншчыне колькасць хворых жывёл зменшылася ў 4,8 раза ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года, а ў Гродзенскай вобласці — у 2,5 раза.

Напружаная застаецца пакуль што эпідэміячная сітуацыя на Брэсцчыне. Так, за студзень—красавік у статыстыку па шаленству тут трапілі 74 жывёлы. Летась іх было ўсяго 36. Такім чынам у Брэсцкай вобласці зафіксаваны рост захворваемасці на шаленства больш чым у 2 разы. Фактычна на мінулым годзе ўзровень засталася і сітуацыя з шаленствам на Гомельшчыне (68 выпадкаў супраць мінулагадніх 73).

Самы вялікі ўклад у шаленства па-ранейшаму на сумленні лісаў (231 выпадкаў па краіне). Але асцярожнасць трэба захоўваць таксама і гаспадарам чавэронага сяброў. Так, з пачатку года было зафіксавана 29 выпадкаў захворвання на шаленства хатніх сабак і 35 выпадкаў інфіцыравання вірусам шаленства хатніх каткоў.

Надзён НІКАЛАЕВА.

ДЭМАГРАФІЯ: ПЫТАННЕ ЖЫЦЦЯ І СМЕРЦІ ДЛЯ НАЦЫІ...

(Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.)

Дарчы, у Беларусі ў апошнія гады павялічваецца ўзрост уступлення ў шлюб — сталеюць і нявесты, і жаніхі. Адпаведна старэйшымі становяцца бацькі першынцаў. Значыць, яны пазней прыходзяць да нараджэння другога-трэцяга дзіцяці, калі ўвогуле на гэта асмелваюцца...

Падкрэсліваючы падаткі на бяздзетнасць у Беларусі не плануецца. Хоць гэта тэма перыядычна «ўспывае» і абмярковуюцца.

— У рэспубліцы даволі высокі ўзровень разводаў, што прыводзіць да павелічэння колькасці няпоўных сем'яў. Акрамя таго, кожнае пятае дзіць з'яўляецца ў бацькоў, якія не знаходзяцца ў зарэгістраваным шлюбе. Па-ранейшаму вострай застаецца праблема сацыяльнага сіроцтва. Такім чынам, у нашай краіне прыкладна «карозі» інстытута сям'і. Ад такіх хвароб грамадства ёсць «лякарствы»?

— Усяляк падтрымліваючы беларускі сем'і ў іх жаданні мець дзіцей, неабходна забяспечыць фарміраванне новай грамадскай свядомасці. Вельмі важна, каб прызнанне поўнай сям'і з некалькімі дзецьмі было сацыяльнай нормай.

Так, у сферы сямейных адносін ямаля негатыўных тэндэнцый. Зніжчаецца стабільнасць шлюбаў, папулярныя становяцца знаходжанне ў пазашлюбнай сувязі. Адзначаецца канфліктнасць у сямейных адносінах, слабееюць сувязі, бацькоўскія сувязі, сувязі паміж мужам і жонкай. У рэспубліцы налічваецца 355 тыс. няпоўных сем'яў, 32 тыс. дзіцей-сірот і дзіцей, якія засталіся без апекі бацькоў, прычым 90 працэнтаў — пры жывых бацьках, якія кінулі дзіцей або пабылі на ўвагу дзіцяці або пазбыліны бацькоўскай працоў. Тыгрыца, лівяца, нават кошка аддадуць жыццё за сваё дзіцяці, але не кінуць яго!

Дзяржава будзе праводзіць магнутую інфармацыйную палітыку, накіраваную на падтрымку сям'і, прапаганду сямейных каштоўнасцяў. Адна з прычын дэмаграфічнага крызісу — наша ментальнасць. Трэба ўмацоўваць у грамадстве сямейныя ўстоі, ды і ўвогуле — узяць каштоўнасць чалавечага жыцця і адказнасць за яго.

— Так складна, што асноўны груз сямейных і бацькоўскіх абавязкаў ляжыць, як правіла, на жаночых плячах. Што трэба зрабіць для ўзмацнення ролі бацькі ў выхаванні дзіцей? І ў прыватнасці, ці разглядаецца магчымасць устаўлення ў Беларусі свята Дзень бацькі?

— Высокая значнасць мацярынаства. Але і роля бацькі не менш важная ў фарміраванні асобы, характару, маральных і духоўных арыенціраў.

Апошнім часам уплыў бацькі на выхаванне дзіцей у сям'і зніжаецца. Дзіцячае злучэнне, асацыяльныя формы паводзінаў неаўтаномныя, павелічэнне колькасці няпоўных сем'яў, разводаў, зніжэнне сацыяльнага прэстыжу сям'і ў многім звязаны са стратой традыцыйна адносна ролі бацькі ў сям'і, пераважаннем «жаночага» тыпу выхавання.

Неабходна мэтанакіравана фарміраваць усядомленае бацькоўства, павышаючы сацыяльную каштоўнасць як мацярынаства, так і бацькоўства. Станоўчы прыклад бацькі, яго любові да дзіцей і любові дзіцей да бацькі з'яўляюцца індикатарам сямейнага дабрабыту.

Што датычыцца ўстаўлення свята Дзень бацькі, то гэта пытанне неаднаразова ўзнімаўся дэпутатамі Нацыянальнага сходу. Цяпер яно прапрацоўваецца.

Устаўленне такога свята было б мэтазгодна. Гэта заахвоціла б бацькоў больш увагі ўдзяляць сваім дзецям.

— У Беларусі вельмі высокая смяротнасць мужчын у працаздольным узросце. Гэта прыводзіць не толькі да каласальных страт працоўнага патэнцыялу краіны, але і да такіх негатыўных вынікаў, як аўдавецтва, безбацькоўчына, узмацненне дыспрапорцыяў у шлюбнай структуры насельніцтва. Ад якіх прычын паміраюць мужчыны? І як гэту звышсмяротнасць скараціць?

— Паводле даных СААЗ, смяротнасць мужчын у Беларусі ва ўзросце 15—60 гадоў у 3—4,5 разы вышэйшая, чым у краінах Еўрапейскага саюза.

У 2006 годзе памерлі 33 тыс. 960 чалавек у працаздольным узросце, з іх — 27 тыс. 819 мужчын. Прычыны смерці наступныя: знешняя — 9 тыс. 907 чалавек, хваробы органаў дыхання — 1 тыс. 28, страванаванне — 1 тыс. 543, сардэчна-сасудзістыя захворванні — 9 тыс. 70, новаўтварэнні — 3 тыс. 537, іншыя прычыны — 2 тыс. 734 чалавекі.

ДТЗ, алкагалізм, тытункурэнне, няшчасныя выпадкі на вытворчасці — вось асноўныя прычыны смерці мужчын у працаздольным узросце.

Патрэбны жорсткія меры па зніжэнню спажывання алкаголю, што прывядзе да істотнага зніжэння смяротнасці мужчын працаздольнага ўзросту.

Вялікае значэнне маюць прафілактыка захворванняў і дыспансэрызацыя. Невыпадкова ў Галадцы кожны мужчына, якому за 40, знаходзіцца пад пільнай увагай урачоў — разглядаюць абследаванне, прафілактыка захворванняў і, са свабоднае лянчэнне, актыўны лад жыцця даюць магчымасць прадоўжыць мужчынам жыццё.

— Якія задачы стаяць перад аховай здароўя рэспублікі на паліграфічна дэмаграфічнай сітуацыі ў краіне?

— Назава некаторыя з іх. Гэта — удасканаленне службы планавання сям'і і медыка-генетычнага кансультавання; забеспячэнне спецыялізаванымі дыягностычнымі парохамі развіцця; змяшчэнне колькасці абортары; удасканаленне аказання першапачатковай медыка-санітарнай дапамогі насельніцтву; прафілактыка асноўных сацыяльна значных хвароб, зніжэнне захваральнасці і смяротнасці ад іх; павышэнне даступнасці высокатэхналагічнай медыцынскай дапамогі на ўсёх узроўнях яе аказання; укараненне сучасных лянчэна-дыягностычных, лянчэна-прафілактычных і разбіліцыйных метадаў і тэхналогій.

За 2007—2010 гады ахова здароўя рэспублікі атрымае магчымасць развіцця.

Возьмем, напрыклад, спецыялізаваную медыцынскую дапамогу. Да 1 ліпеня гэтага года ў кожным рэгіёне адкрыцця кардыя-хірургічнае аддзяленне на базе абласных балічн. Калі цяпер пацыенту трэба амаль два гады чакаць аперацыі ў планаваным парадку і як мінімум паўгода стаяць у чарзе для правядзення экстрааналь аперацыі (напрыклад, аортакаронарнага шуніравання), то ўжо ў 2010 годзе гэта праблема будзе знята. Прычым у кожнай вобласці рэспублікі будзе выконвацца да 500 аперацый на адкрытым сэрцы, 500 каранарных

стэнціраванняў (гэта ашаджальны метад хірургічнага лянчэння пры звужэнні сасудаў), а таксама 400—500 аперацый па ўстаўцы кардыястэмулятараў.

Дарчы, толькі для развіцця сасудзістай хірургіі на 2007 год выдзяляецца 636 млрд! Пераддзіць значэнне гэтага напрамку, бо ў нашай краіне (пры ўзроўні дыспансэрызацыі насельніцтва крыху больш як 50 працэнтаў) выяўлена 1,1 млн чалавек, якія пакутуюць ад гіпертанічнай хваробы, 950 тыс. — ад ішэмічнай хваробы сэрца і амаль 330 тыс. — ад цэрэбравааскулярных захворванняў.

Пастаўлена задача забяспечыць стопрацэнтную дыспансэрызацыю насельніцтва. Нават у Савецкім Саюзе, які славіўся высокім узроўнем аховы здароўя, такую глабальную задачу не змог выканаць, хоць яна і ставілася.

Прафілактыка, дыспансэрызацыя, развіццё спецыялізаванай дапамогі на ўзроўні сусветных стандартаў як у сталіцы, так і ў рэгіёнах рэспублікі — вось тры галоўныя напрамкі, якія забяспячаць дасягненне мэты па зніжэнню смяротнасці насельніцтва і павышэнню працягласці жыцця.

— У рэспубліцы найбольш неспрыяльная дэмаграфічная сітуацыя складаецца ў сельскай мясцовасці. Асноўныя «людскія страты» лумачацца імкненнем моладзі ўладкавацца ў гарадах. Як пераарыентаваць унутраную міграцыю такім чынам, каб цэнтрамі прыцягнення былі не толькі гарады, але і вёскі?

— Унутраная міграцыйная палітыка накіравана, у асноўным, з сельскай мясцовасці ў гарадскую. Такія тэндэнцыі захоўваюцца на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў, і гэта прывяло да таго, што вёска ў значнай меры страціла свой дэмаўзнаўленчы патэнцыял.

Хачу засяродзіць увагу, што 90 працэнтаў выбываючых з сельскай мясцовасці — малодыя людзі, якія выяжджаюць на вучобу ў буйныя гарады. Пераважная большасць тых, хто не вяртаецца ў родныя мясціны, — жанчыны. Як вынік, у вёсцы больш мужчын, чым жанчын. А гэта прыводзіць да перакосу ў шлюбнай структуры насельніцтва.

Каб «магнітная стрэлка» міграцыі перавесці з горада на сельскую мясцовасць, неабходна тут стварыць дастойныя умовы жыцця і працы. На гэта нацэлены дзяржаўныя праграмы адраджэння вёскі, развіцця малых і сярэдніх гарадоў.

— У нацыянальных дэмаграфічных інтарэсах — зменшыць адток грамадзян Беларусі ў іншыя краіны і павялічыць прыток мігрантаў у нашу рэспубліку з-за яе межэй. Якую колькасць мігрантаў гатова прыняць Беларусь?

— Знешняя міграцыя з'яўляецца фактарам, які кампенсуе натуральную страту насельніцтва. Нацыянальнай праграмай дэмаграфічнай бяспекі прадугледжваецца, што Беларусь будзе прымаць штогод па 5 тыс. мігрантаў. Перш за ўсё, мы запрашаем этнічных беларусаў, людзей са славянскімі каранямі, у найбольшай ступені гатовых да адаптацыі ў беларускім грамадстве.

— Калі шчыра, асабіста я сумняваюся, што ўдасца штогод зніжыць смяротнасць на 8 працэнтаў. Відаць, аптымізм мне не хапае...

— Вы ў гэтым не адна. Пры распрацоўцы праграмы ў мяне было вельмі шмат апанентаў,

але з кожным днём іх становіцца ўсё менш і менш...

Я не толькі аптыміст, але і рэаліст. Смяротнасць — працэс кіруемы.

Звернемся да статыстыкі. У 2006 годзе ў выніку ДТЗ загінулі 2 тыс. 79 чалавек, ад выпадковых атручэнняў алкаголем — 2 тыс. 932, ад выпадковых утапленняў — 1 тыс. 46. Ахвярамі выпадкова атручэння ядавітымі рэчывамі стаў 981 чалавек. Самагубствы забралі 2 тыс. 825 чалавечых жыццяў, напады, насілле і забойствы — 725 жыццяў. У выніку пажараў загінулі 1 тыс. 149 чалавек.

Згадзіцеся, да смерці часта прыводзіць невыкананне самых элементарных правілаў. Дык чаму мы лічыце смяротнасць зусім некіруемым працэсам?

Так, самую вялікую ўздэльную вагу ў агульнай структуры смяротнасці складаюць сардэчна-сасудзістыя захворванні — 55,4 працэнта. Ад ССЗ у мінулым годзе памерлі 76 тыс. 693 чалавекі. Бясспрэчным з'яўляецца тое, што прафілактыка ССЗ — важнейшае «лякарства», трэба толькі пераканачы людзей «прымаць» яго. Актыўны лад жыцця, адмова ад курэння і злоўжывання алкаголем, садавіна штодзённа (хоць бы адзін яблык у дзень замест цыгарэт — гэта што, удар па сямейнаму бюджэту?!), рэгулярны кантроль узроўню халестэрыну і ціску. У кожнай сям'і тэнометр павінен быць абавязкова, як тэрмометр. Толькі гэтыя меры прыярытэты могуць штогод выраставіць больш як 5 тыс. чалавек.

На другім месцы сярэд прычын смяротнасці — анкалогія (на яе долю прыпадае 13,3 працэнта смяротнасці). Многія думаюць, што смяротнасць ад анкалагічных захворванняў — фатальны працэс... На жаль, панаці ад раку няма. Аднак хачу заўважыць, цяпер у рэспубліцы налічваецца больш як 700 анкахворых, якім урачы настойліва рэкамендуюць правядзенне аперацыі і прымяненне сучасных метадаў лянчэння, а яны ідуць да лекараў, піць зёлкі, газу, прымаюць нейкія ядвіхімікаты. Як вынік, да спецыялістаў яны з'яўляюцца пры наўнасці трэціх-чвёрціх стадыяў захворвання, калі разлічваць на добрыя прагнозы не выпадае. Увядзіце, больш як 700 чалавек... А многіх жа з іх рэальна прадоўжыць жыццё. Дарчы, у анкалагічных цэнтрах нават уявілі пасаду псіхалагаў, раслумачваюць хворым і іх родным, што накопленыя вярты вольты ў лянчэнні, што нельга перадаваць сваё жыццё непрыяцелям...

На трэцім месцы траўмы і атручэнні — 11,3 працэнта смяротнасці. У 2006 годзе яны забралі 15 тыс. 646 жыццяў!

Многія людзі бяздумна ставяцца да свайго здароўя і здароўя сваіх дзіцей, да свайго будучага. Таму неабходна фарміраваць ідэалогію, здольную абудзіць прагу да жыцця, узяць энергію нацыі.

Мы будзем дзяржаву для народа, але і народ павінен быць для дзяржавы. Мы будзем патрабаваць, каб людзі задумаліся над сваім здароўем. І не дазволім грамадзянам краіны ісці — за проста так — з жыццём!

Толькі пры штогадовым зніжэнні смяротнасці на 8 працэнтаў і павелічэнні нараджальнасці да 10—11 на 1000 чалавек можна стабілізаваць існуючую дэмаграфічную сітуацыю. Такую задачу і за такі кароткі прамежак часу ў свеце ніхто і ніколі не вырашаў. А мы — вырашым!

— Вы ў гэтым не адна. Пры распрацоўцы праграмы ў мяне было вельмі шмат апанентаў, рапнак разам з калегамі ёў кансерваваныя апенскі хатняй вытворчасці і адначасова салёныя грузды. З кампаніі захваруў толькі адзін чалавек.

Ад батулізму можа выраставаць толькі сываратка, якая даволі цяжка пераносіцца арганізмам. Прычыннай захворвання звычайна становяцца вяленая, салёныя і вэнджаная мясныя і рыбныя прадукты альбо кансерваваныя грыбы і тушонкі. Сёлета ад батулізму ў Магілёўскай вобласці пацярпелі ўжо 10 чалавек.

Глона ІВАНОВА.

Акцыя «Звязды»

ДЗІЦЯ — САМЫ ДАРАГА ГОСЦЬ У ДОМЕ

Артуру КЛЕТЧАНКУ 10 гадоў. Ён мае трох братоў. Напэўна, яму складаней за астатніх, таму ён выбудоўвае сцяну актыўнай абароны ад знешняга свету.

Артуру КЛЕТЧАНКУ 10 гадоў. Ён мае трох братоў. Напэўна, яму складаней за астатніх, таму ён выбудоўвае сцяну актыўнай абароны ад знешняга свету.

Святлане ГУДАМАВАЙ 31 мая споўніцца 12 гадоў. Яна сярэдняе дзіця ў сям'і. Добра маюць, вышывае бісерам. Гаспадыня ў групе.

Кача СОКАП заканчвае 9-ы клас. Уздэльныца фальклорнага гурта «Лукачка». Яе любіць за добры характар і разважлівасць.

Віка ДУБІНА цудоўна спявае народныя песні. Ёй чатырнаццаць. Спакійная, добра вучыцца, з задавальненнем гаспадарыць.

Максіму СУДЗЯНКОВУ — пяцінаццаць. Ён адзін са старэйшых у сваёй групе, таму дапамагае выхавальцам прыбрацца і даглядаць малых. Займаецца спартыўнай барацьбой.

Юрыс ГРЫГОР'ЕЎ адзін з усіх хлопцаў паездзіў уздэльныцаў у конкурсе «Вясёлківа карагод», дзе дастойна прадставіў дзіцячы дом.

Валодзі ПАРМОНУ ўжо 16. Разам з дзеюма сябрамі заваяваў другое месца ў Рэспубліканскім аглядзе-конкурсе «Ратаўнік вачыма дзіцей».

Арцёму ДОЎНАРУ — чатырнаццаць. Ён тут нядаўна, але многія хочуць з ім пасябраваць. Сур'ёзны і добразычлівы юнак.

Сёння мы змяшчаем фатаграфію апошняй групы дзіцей з мінскага дзіцячага дома № 6, якіх можна запрасіць у сваю сям'ю падчас канікулаў альбо выхадных дзён ці ўласнага адпачынку. Такая форма ўладкавання дзіцей называецца «гасцявая сям'я». Чаму мы абралі менавіта яе? Безумоўна, для дзіцяці самае лепшае — уснаўленне. Калі без агляды і ўсё да канца. Але, па-першае, не ўсім можна уснаўляць. Па-другое... мы (я маю на ўвазе патэнцыяльныя уснаўляцелі) баімся. Мы не рашаемся, нават калі такая думка і прыходзіць. Акцыя «Звязды» павіна дапамагчы змяніць уяўленні пра гэтых дзіцей, пазбавіцца страху і стаць крышачку іншымі.

Сапраўды, людзі, і нямаля, аджукнуліся. Але... запрасілі да сябе ў гасці ўсё ж такі нямногія. Некаторыя цвёрда рашылі рабіць гэта пастаянна. А дзеці чакаюць, спадзяюцца.

Мо таму прыйшоў сумненне: а ці варта было? Мы вырашылі параважаць над гэтым з псіхатэрапеўтам Надзеяй Драбшэўскай, аўтарам кнігі «Дзіцячая праўда». Бо, мяркуючы па кнізе, яна ўмее заглядаць любойным позіркам у збелыя дзіцячыя душы і бачыць прычыну болі.

— Перадаваць дзіцей у сям'ю, канешне ж, справа высакародная, — падтрымала нас Надзея Афанасьеўна. — Гэта, па-першае, маеце і памнажае ў людзях міласэрнасць. Па-другое, дзеці атрымліваюць хатнюю любові і цяпляню. Для іх спраўды многае можна зрабіць, і гэта пад сілу практычна любому чалавеку, які кіруецца ў сваім жыцці духоўна-маральнымі каштоўнасцямі і мае чулае сэрца.

Разам з тым, каб зрабіць такі крок, трэба разумець наступныя рэчы. У гэце названы добрыя рысачкі кожнага дзіцяці. Але ж дзіця — гэта дзіця. І выхаванне — складаная і цяжкая праца. Таму тут ёсць небяспека расчаравання. Пасля газетнай публікацыі ў дзіцячы дом прыедуць за ласкавым спартыўным хлопчыкам, а акажацца, што ён, напрыклад, не дазволіў бярэ чужыя рэчы альбо гаворыць няпраўду... Людзі трэба быць гатовымі да падобнага.

Калі ў маю сям'ю на пэўны час трапіць дзіця з дзіцячага дома, я спрабую скарыстацца часам, які яно знаходзіцца ў мяне, каб завлацці ў яго здольнасці працаваць і рабіць добрыя ўчынкы. Апошняе будзе дзейнай спгадай. Калі дзіця толькі накарміць, купіць яму новыя рэчы і забавіць, то карысці мала. Дзеці, любім, а гэтым асабліва, патрэбна якасць: якасць зносінаў, якасць размовы. Расліна, якую з цэмы і холада вынеслі на сонейка, набіраецца моцы. Дзеці, якія трапілі ў цёплую сямейную атмасферу, адрававаюцца. Таму недастаткова абмяжоўвацца падарункамі і пачастункамі. Такія адрасныя толькі нашкодзіць ім.

У гэтых дзіцей умовы жыцця жорсткія, і каб выжыць, ім нестас перш за ўсё здольнасці працаваць і ствараць упасную моцную сям'ю. Гасцявая сям'я, канешне, не ў поўнай меры, але якой нейкі неабходны мінімум, можа навучыць зносінам і паказаць прыклад паспяховага вырашання канфлікту. І гэта нямаля, бо менавіта ў выніку канфлікту калісьці распаліся першыя сям'і гэтых дзіцей. Ім важна ўбачыць, што можна шчасліва жыць і вырашаць праблемы, пераадолюючы цяжкасці.

Канешне, размова ідзе не пра аднаразовы візіт, і не пра некалькі гасцяванняў. Выкараненне старых звычак і старазвычайна адбываецца не за месяц і не за два. Дапамога, сапраўдная, дзейная, — такая цяжкая справа, што чалавека можа ахапіць смутак: навошта я ўлез у гэта? Але з духоўна пункту погляду, людзі, якія нешта робяць для дзіцей з інтэрнату ўстановаў, атрымліваюць значна больш, чым даюць. І яны атрымліваюць сілы звыш.

На жаль, у грамадстве дарослыя ў такой сітуацыі, як правіла, аказваюцца ў адзіноце. Няма ў нас пакуль цэнтра, куды можна было б звярнуцца на параду, кваліфікаваную кансультацыю ў пытаннях духоўна-маральнага выхавання. Справа ў тым, што корань праблемы сацыяльнага сіроцтва ляжыць у духоўнай сферы і без звароту да гэтай сферы немагчыма нічога і змяніць, ні хоць бы крышку выправіць. Ад

Крысіцян АДЖОГБА ў дзіцячым доме нядаўна. Ёй сем гадоў. Жвавае, спрытнае дзіця. І працы не баіцца, і пагуліць любіць.

Павел СМІРНОЎ спартыўны і працавіты малады чалавек. Аляжэ малодшых, клапоціцца пра сястрычку. Яму 16 гадоў.

Мішу БАРЫСЕВІЧУ — дзесяць. Пра яго кажуць «званочка»; натуральны, непасрэжны. І дабрадушны.

Нася ГРЫГАРЭНКА 8 гадоў. Ціхае, сарамлівае дзіць, старанна вучыцца і дапамагае старэйшым.

Павел АЛІКСЕЕНКА — першы памочнік заагоўскага гаспадаркі. На яго спакойна можна пакінуць дом — усё будзе дагледжана. Яму 15.

Дзіму ТАРАСЕВІЧУ — адзінаццаць. Таварыскі, спагадлівы хлопек. У дзіцячым доме нядаўна, але паспеў са многімі пасябраваць.

Асцярожна!
Смачна, але небяспечна

У Магілёўскай вобласці шпіталізаваны 7 чалавек, якія захварэлі на батулізм.

Адрозніваць Бабруйска і сельскага раёна былі дастаўлены ў бальніцу з характэрнымі сімптомамі батулізму: цяжкае дыханне, камак у горле, пагаршэнне зроку і іншымі. Аказалася, што вялікая кампанія сваякоў і сяброў частавалася вяленым мясам падчас Радаўніны на прыгарадных могілках у Бабруйску. З 18 чалавек пацярпелі 6, двое з якіх — школьнікі. Яны цяпер лечацца.

А ў Глуску па дапамогу да медыкаў звярнуўся мужчына, які на працы ў абедзеныя перапынках разам з калегамі ёў кансерваваныя апенскі хатняй вытворчасці і адначасова салёныя грузды. З кампаніі захваруў толькі адзін чалавек.

Ад батулізму можа выраставаць толькі сываратка, якая даволі цяжка пераносіцца арганізмам. Прычыннай захворвання звычайна становяцца вяленая, салёныя і вэнджаная мясныя і рыбныя прадукты альбо кансерваваныя грыбы і тушонкі. Сёлета ад батулізму ў Магілёўскай вобласці пацярпелі ўжо 10 чалавек.

Міжнародны клуб ЗВЯЗДА

нашы партнёры — польшча і расія

Маскоўская вобласць — у трыцы лідараў

Нядаўна ў Кліну прайшоў сумеснае пасяджэнне Рабочай групы па развіцці і каардынацыі супрацоўніцтва нашай рэспублікі з Маскоўскай вобласцю.

Гэты расійскі рэгіён уваходзіць у трыку лідараў сярэдняй суб'ектаў федэрацыі Расіі па аб'ёму гандлю з Беларусі і займае другое месца па імпартаў беларускіх прадуктаў.

Работа в теплице (в Польше)

Нам адрас: Огородное хозяйство Janów 14, 05-480 Karczew, Polska / Польшча.

Тэл. для контактоў: +48-668-136-776

Е-mail: info@tomatojtm.pl

Факс: +48-22-780-84-08

Барыс ЗАЛЕСКІ, дырэктар РІА «Міжнародны клуб».

Роботаем через агенства Беларусі соответствующего профиля, имеющие необходимые разрешения и лицензии.

Вішнем Надзею Уладзіміраўну КАВАЛЕНКА з Барысава з днём нараджэння.

Жадаем здароўя, кахання, згоды, шчасця.

Анатоль і мама.

СПК «Братково» Копельскага раёна Мінскай вобласці

НА ПОСТОЯННУЮ РАБОТУ ТРЕБУЮТСЯ:

- эл. зозтехнік
- ветэрач
- трактарысты-машыністы
- оператары машынага доення

Жылье прадстаўляецца.

Контактныя тэлефоны: (01719) 51-7-00, 47-6-31.

Арцёму ДОЎНАРУ — чатырнаццаць. Ён тут нядаўна, але многія хочуць з ім пасябраваць. Сур'ёзны і добразычлівы юнак.

Віталіку ГРЭСКАМУ — чатырнаццаць. Спрытны, жвавы хлопек, Надзвычайна артыстычны.

Дзіму ТАРАСЕВІЧУ — адзінаццаць. Таварыскі, спагадлівы хлопек. У дзіцячым доме нядаўна, але паспеў

«ТАПТЫЖКА» З БЕЛАВЕЖЖА, СТЭЙК «АД ПАНА АДАЛЬБЕРТА» І РАБРЫНКІ ПА-БАВАРСКУ ПРОСЯЦА НА НАШ З ВАМІ СТОЛ

Па выніках спаборніцтва за 2006 год сярод арганізацый аграрна-прамысловага комплексу адкрытае акцыянернае таварыства «Белавежскі Камітэт» заняла другое месца. Яго калектыў занесены на рэспубліканскую Дошку гонару. Аглядальнік «Звязды» гутарыць з генеральным дырэктарам саўгаса-камбіната «Белавежскі» Юрыем Дзмітрыевічам Марозам.

— Паважаны Юры Дзмітрыевіч, калектыў сёлета спаўняецца 25 гадоў. Маём права хоць бы каротка ўспомніць яго біяграфію.

— Біяграфія атрымалася няпростая. Саўгаскамбінат «Белавежскі» быў створаны, што называецца, з чыстага ліста, і ў чыстым сэнсе — у чыстым полі. Спачатку пабудавалі племянную ферму, на базе якой і арганізоўваўся саўгас. Тры гады будавалі буйны жывёлагадоўчы комплекс. Адначасова ўзводзілі абсалютна новы жылы пасёлак Белавежскі з інфраструктурай — для жывёлаводства і членаў іх сем'яў. Ішчы праз тры гады выйшлі на практычную магчымасць. Напачатку ўсё шло як мае быць — працавалі эфектыўна і рэнтабельна. Нават пасля развалу Саўгаска Саюза, калі не стала дзяржаўных кармоў, трымаліся на плаву. Канешне, узровень вытворчасці ўпаў, 12 тысяч тон мяса ўжо не давалі, але па крайняй меры калектыў працаваў стабільна і жыў па сродках.

З 1996 года на фоне агульнага абвалу адбылося рэзкае пагаршэнне фінансаванага становішча. Калектыў працягнуў праць усё — хваробы і падзеж жывёлы, масавы адток кадраў, нявыплаты заробку. Успомніць гэты суровы ўрок, які паднесла жыццё, нельга, каб па вартасці аднаццаці дзён сённяшня і не збавіць тэм, развівацца далей. Не толькі накіраваць «запас трываласці», але і выказаць надзею на новыя гарызонты.

У 2002 годзе, калі я вярнуўся ў калектыў, прадалі толькі 7400 тон мяса. Закасалі рукавы і пачалі адраджаць гаспадарку. Распрацавалі праграму адраджэння эканомікі і паліпшэння

ПРАДСТАЎЛЯЕМ СУРАЗМОЎЦУ

Юры Дзмітрыевіч Мароз — выпускнік знакамітага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі (БІМСГ; зараз — БАТУ), у якім атрымаў дыплом інжынера-механіка. Затым закончыў і яго эканамічны факультэт. Працаваў пачынаў на буйным жывёлагадоўчым комплексе ў сьве на «малой радзіме», у Барысаўскім раёне. У «Белавежскі» прыйшоў са шматгадовым вопытам работы ў «Барысаўскі» і на новабудуемым комплексе «Зядняпроўскі» (галоўны інжынер) у Аршанскім раёне.

«Белавежскаму» Мароз аддаў у першы свой прыход 14 гадоў жыцця. І толькі ў 1996-м перайшоў на пасаду старшыні камітэта па сельскай гаспадарцы Брэсцкага аблвыканкома. Пазней прызначаны першым намеснікам міністра сельскай гаспадаркі, а неўзабаве прыняў клятвіны абавязкі міністра. Як расказвае сам Юры Дзмітрыевіч, «тры гады адпрацаваў міністрам — атрымаў інфаркт. Папраسیўся па стану здароўя на іншую работу». Некаторы час займаў пасаду віцэ-прэзідэнта «Прыорбанка». Вярнуўся ў «Белавежскі», бо на той час складалася няпростая становішча, было з яго боку даволі мужных крокаў. Па сутнасці, комплекс як шматпрофільная гаспадарка развальваўся, адных даўгоў па крэдытах было 18 мільярдў. Зараз сітуацыя выратавана, калектыў нармальна працуе і развіваецца.

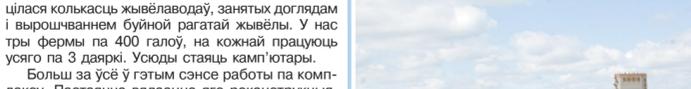
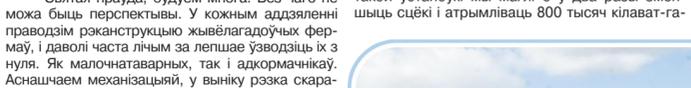
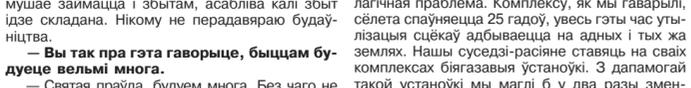
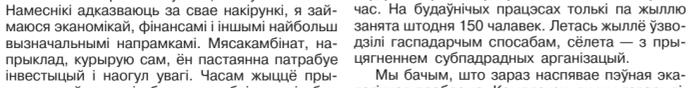
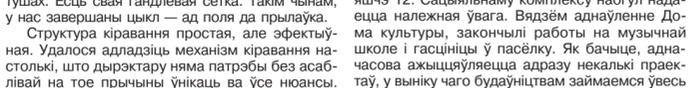
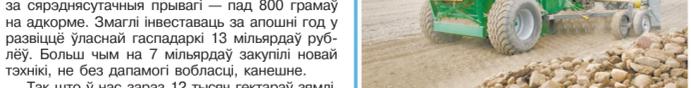
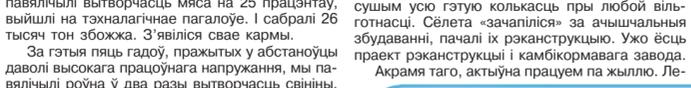
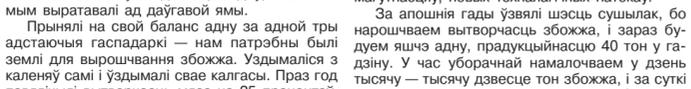
Кандыдат эканамічных навук. Па тэматыцы разфармавання сельскагаспадарчай галіны выдаў шэраг кніг.

у канцы гэтага года ці ў пачатку наступнага рэканструкцыю комплексу завершым.

Перманентна вядзецца рэканструкцыя мясакамбіната — і забойнага, і каўбаснага цэху, які паддзяляецца на тры паддзяляльныя. У свой час мясакамбінат будавалі як забойны цэх для комплексу, яны тэхналагічна злучаны. Гэта вызвала ад неабходнасці перавозіць жывёлу транспартам. Але стварэнне на базе забойнага цэха сапраўднага мясакамбіната, які вырабляе багаты асартымент

дзін электраэнергіі. Па нашаму заказу немцы выканалі праект, мы выйшлі з прапановай ва ўрад і пераконваем, што справа гэта неабходна. Але яна не танная і патрэбны інвестыцыі.

Яшчэ адна забладаўная тэма — энергазберажэнне, гаспадарчае выкарыстанне газу. Заключам наладку абсталявання, каб ажыццявіць дэцэнтралізаванае ацяпленне. Стылілі сваю цэнтральную кашальню, у якой стаялі чатыры магунтыя катлы. За гэтыя гады, калі ўзяліся за энергазбера-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

жэнне, у два разы павялічылі вытворчасць мяса, а спажыванне газу паменшылі ў два разы. Гэта значыць, вытворчасць расце, а спажыванне газу памяншаецца. Зараз яны мінімальныя.

— Гаспадарка ў вас шматпрофільная. Што ўсё ж дамінуе, чаму надаецца больш увагі?

— Ва ўмовах нашай вытворчасці, калі ўсё цесна звязана ў агульны тэхналагічны ланцужок, проста нельга нечаму надаць больш, а нечаму — менш увагі. Не дгледзіш поле — атрымаеш менш збожжа, і сабекошт камбікорму ўзрастае, а следам за ім — малака і свініны. На тым комплексе, дзе няма сваёй зямлі, выскокай рэнтабельнасці не даб'ешся. Сваё збож-

Настрой — рабочы, і разам з тым святковы, бо на дварэ — май. Аператары самакормавога комплексу Таццяна ШКУТНІК, Святлана АУРАМЧУК, Алена АЛІШКЕВІЧ, Вера КЛОС і Лілія ФІЛОН.

лагічным інстытуце штогод заказваем па тры чатыры чалавекі. За апошнія гады прынялі на работу не менш за 20 выпускнікоў профільных ВНУ. Нельга сказаць, што ўсе яны — гатовыя спецыялісты, усё роўна адбываецца жыццёвае і прафесійнае «дарошчванне». Але потым можам разлічваць на свайго сталага спецыяліста.

Сёння спецыялісты ў нас на сваім месцы. І на комплексе, і на мясакамбінаце, і на камбікормавым заводзе. Лічу, што яны працуюць прафесійна. У тым ліку ў трох калгасках, якія мы далучылі да сябе. Бухгалтарскім работнікам і эканамістам дапамагаюць камп'ютарныя праграмы, а нагарука на людзей не жартоўная, у шматлікавай гаспадарцы патрэбна не толькі наладзіць дакладны ўлік, усё «звесці» разам, але і адсочваць тэндэнцыі. Плюс уласныя фірменныя магазіны ў Брэсце, у Каменцы, Высокім, на праходнай комплексе і ў пасёлку Белавежскі — усюго воем.

На наступным тыдні адкрываем яшчэ адзін, чацвёрты па ліку, магазін у абласным цэнтры. Значыць — свае тавары, свае прадаўцы. І патрэбна, каб увесь гаспадарчы механізм функцыянаваў зладжана.

У такой комплекснасці — наша ратаванне. У тым, што мы самі вырошчваем, вырацоўваем прадукцыю палёў і фермаў, самі перапрацоўваем яе і самі прадаём. На жаль, зараз у краіне явлівацца фактычна стратная. У нас дзякуючы ўласнай перапрацоўцы яна страт не прыносіць. І ўсё ж наша галоўнае багацце — свініна. Вырошчваць яе і аддаваць некаму па закупачнай цане — гэта быў бы не гаспадарскі падыход. Мы яе перапрацуем, вырабім высокакачэсны прадукт, і тады прададзім, заробім «жывы» грошы. Зараз выпускаем прыкладна 10 тон каўбасных вырабаў за дзень, і паўтары «Алікі» павінны загрузіць паўтудзім. Увесь час ідзе адгрузка. І гэта так прыемна — штодня бачыць вынікі сваёй работы.

— Вы зазначылі, што мясакамбінат вырабляе вялікі асартымент мясной і каўбаснай прадукцыі.

— На пачатку ў нас — толькі тая прадукцыя, якая знаходзіць шырокі збыт. Не буду пералічваць усё гатункі вараных, паўваджаных, варана-ваджаных, сыравяджаных каўбас, сасісак і сардзлек, мясных вырабаў. Назаву толькі некаторыя фірменныя — «Шпікакі» для школьнікаў, сасіскі «Польскія», паўваджаныя «Белавежская», «Яд-лоўцавая», каўбаскі для грыля «Сталінскія» ў вакуумнай упакоўцы, «Кебабікі» і «Каўбаскі з сырам» — усё гэта таксама для грыля, «Мускатная варона», бужаніна «Юр'еўская», кумпячок «Фірменны», падчарука «Купецкая», шчавікавіца, дамашняя вяленая «Дзедаўская» — я пералічуваць магу вельмі доўга.

Кожны дзень прадаём прыкладна 55–60 найменшаў сваёй прадукцыі, адбываецца «ратацыя», і за тыдзень набігае 160–170 найменшаў. Пры гэтым дабам пра гаспадыню, каб аблегчыць ім пасля працоўнага дня задачу накарміць сям'ю. Выпускаем фаршы і паўфарбыраты — купаты «Заказныя» і «Аматарскія», каўбаскі сырыя для шашлыкоў, каўбаскі сырыя для грыля, катлетнае мяса, рагу са свініны; дробнакавалкавыя паўфарбыраты ў марынадзе — стэйкі свіны «Ад пана Адальберта», «Рабрынікі па-баварску», шашлык і шмат чаго іншага. Стараемся, каб нашу прадукцыю маглі купіць людзі з розным даходам. Таму ў асартыменце ёсць танныя фаршы, рабрынікі, рагу і зельцы, крывяныя і ліверныя каўбасы, закускі, паштэты па нывыскай цане. Вялікі выбар якасных субпрадуктаў.

Падоўжыць тэрміны захоўвання каўбасных вырабаў дазваляе сістэма дабавак і сучасны абалонак. Пры гэтым ніякіх кансервантаў мы не выкарыстоўваем. Сою, касы, іншыя водапаглынальныя дабаўкі — таксама. У адрозненне ад калег працею на ахалоджаным мясе. Мы яго не замарожваем, каб пільнаму пусціць на «канвее», яно проста ахалоджанае, «спелае», прыгоднае для перапрацоўкі.

Акрамя тэрмакамер, якія выкарыстоўваюцца на кожным мясакамбінаце, захавалі ў сябе камеры, дзе на дровах, на вольсё аздабляем сёна вяндліны па дзедаўскіх рэцэптах. Я гэта і сёння робяць у вёсцы тых, хто разумее толк. Тэмпература для гатавання прадукту ствараецца за кошт пары, што ідзе па трубах, якія размешчаны непасрэдна ў тэрмакамере. А свеасабліны пах, водар, прысмак далікатнай вяндліны надае лёгкі дымок ад вугалей волькі, яны тлеюць даўляе ўнізе, пад камерай.

— Як вы дабіваецеся высокай якасці прадукцыі?

— Летась укаранілі сістэму менеджменту якасці на базе міжнародных стандартаў ISO 9000. Без гэтага не змаглі б упэўнена выходзіць на той жа рыскавы рынак. Зараз распрацоўваем ХАССП, яго ўкараненне — у праграме гэтага года. Працею па якасці не толькі мяса і мясных прадуктаў, але і малака, што дазваляе цесна супрацоўнічаць з такой праслаўленай айчынай фірмай, як «Савушкін прадукт». Пастаўляем «белае золата» на малачны завод у Высокае — гэта фірма з не менш славутымі брандамі «Белавежскі сыр». Каб забяспечыць якасць, узброілі свае фермы лабараторыяй абсталяваннем, міні-лабараторыя мяцэца на кожнай ферме. Абсталяванне — сучаснае, на электрыцы, таму партатыўнае, дазваляе праверыць важнейшыя параметры.

Мы свой статак утрымліваем так, каб розніца ў надойх летам і зімой не была адчувальнай. Выраўняць надой дазволіла належае карма-

ленне на працягу года, належае племянная работа — у прыватнасці, раўнамерна арганізаваныя ацёлы. Так што наша малочная рака не мялее і зімой. У поле кароў не ганяем, ва ўсім разе на буйных фермах, з якіх атрымліваем асноўнае малако. Правільна лічыць тых, хто ставіць пытанне так: высокай спажываеца якасці малачнай прадукцыі пачынаюцца на малачнатарнай ферме.

— Раскажыце, калі ласка, пра рынкі збыту вашай прадукцыі.

— Ільвіну долю каўбасных вырабаў, да 10 тон у дзень, прадаём у асноўным «дома», у Брэсцкай вобласці. Працею таксама з Мінскам — прадукцыя трапляе ў дзесяткі магазінаў. Мы вырабляем 35 працэнтаў свініны ў сваёй вобласці, таму з'яўляемся асноўным яе пастаўшчыком для сталіцы. Прымаюць нашу прадукцыю і магазіны Гродна, хоць у суседнім абласным цэнтры працею ўласны мясакамбінат. Рынак ёсць рынак, і ў нас бяруць на рэалізацыю прадукцыю прыватныя прадпрыемствы нават з тых гарадоў, дзе ёсць свае мясакамбінаты. Можна сказаць, яны даюць мясцовым насельніцтву магчымасць выбару.

Астатняя прадукцыя ідзе на экспарт. Летась на экспартных аперацыях зарабілі 9 мільёнаў долараў, у першым квартале гэтага года — тры мільёны.

— Механізмы тармажэння, якія былі ўключаны нашымі суседзямі, вам перашкодзілі?

— Мы ў Расію не адгружалі толькі адзін дзень, 2 красавіка. Раніцой была забарона, а бліжэй да вечара нам далі дазвол. Назаўтра з Масквы прыйшлі тры машыны, ноч пераначавалі, мы іх загрузілі і адправілі. Наша мяса ведоўца таксама ў Санкт-Пецярбургу, Смаленску і Североморску, гэта горад у Архангельскай вобласці. Ахвотна бяруць ва Уладзіслаўку, куды яно трапляе ў вагонах-рэфрыжэратарах. Мы працею па цэнах, па якіх працуюць самі расіян. Праз Інтэрнэт адсочваем узровень цен у Маскве і рэгіёнах. Вытрымліваць яго можам таму, што па якасці да нашай прадукцыі пытанні няма. Селекцыйна-племянная работа дазволіла цалкам перайсці на беконныя пароды, а гэта свініна першай катэгорыі. Сёння ў Беларусі няма гэтага комплексу і гаспадарка, якія прадаюць свініну першай катэгорыі. Мы прадаём толькі першай, у Мінск таксама.

— Што па-добраму падкупіла строгую расійскую камісію, і ў выніку ваша прадпрыемства ў ліку пакуль усяго трох мясакамбінатаў Беларусі (па стану на канец красавіка. Рэд.) атрымала сертыфікат на ўзр прадукцыі ў Федэрацыю?

— Перш за ўсё яны ўпэўніліся, што мы ніколі не працавалі і не працею з польскім мясам. Гэта было іх галоўнае патрабаванне. Вядома, што польскае мяса забаронена для продажу на расійскім рынку. Па-другое, паглядзіце, што мяса мы перапрацоўваем толькі сваё, завозу збоку няма. Мы працею толькі з жывёлай з уласнага комплексу. А гэта яшчэ адна гарантыя якасці. Бо калі ўвозіць мяса з добрага дзесятка гаспадаркаў, тады складана сачыць за выкананнем санітарных нормаў. Тут жа ўсё на месцы, і лёгкая гэтыя нормы вытрымлівае. У нас да апошняга часу быў нават адзін галоўны ветэрынарны ўрач на комплекс і мясакамбінаце, зараз таксама ажыццяўляецца адзіная палітыка. Усе неабходныя праверкі перад забоем можна зрабіць спакойна на месцы, не патрэбна нікуды вазіць. І адпраўляем на перапрацоўку толькі клінічна здаровы маладняк. Гошці цікавіліся і агульным станам спраў на мясакамбінаце. Значыць, арганізацыя вытворчасці спадабалася. Нічога звышнатуральнага мы ім не паказвалі.

— Вынікі мінулага года і трох месяцаў гэтага вас задаволілі?

— Мы ў Расію не адгружалі толькі адзін дзень, 2 красавіка. Раніцой была забарона, а бліжэй да вечара нам далі дазвол. Назаўтра з Масквы прыйшлі тры машыны, ноч пераначавалі, мы іх загрузілі і адправілі. Наша мяса ведоўца таксама ў Санкт-Пецярбургу, Смаленску і Североморску, гэта горад у Архангельскай вобласці. Ахвотна бяруць ва Уладзіслаўку, куды яно трапляе ў вагонах-рэфрыжэратарах. Мы працею па цэнах, па якіх працуюць самі расіян. Праз Інтэрнэт адсочваем узровень цен у Маскве і рэгіёнах. Вытрымліваць яго можам таму, што па якасці да нашай прадукцыі пытанні няма. Селекцыйна-племянная работа дазволіла цалкам перайсці на беконныя пароды, а гэта свініна першай катэгорыі. Сёння ў Беларусі няма гэтага комплексу і гаспадарка, якія прадаюць свініну першай катэгорыі. Мы прадаём толькі першай, у Мінск таксама.

— Што па-добраму падкупіла строгую расійскую камісію, і ў выніку ваша прадпрыемства ў ліку пакуль усяго трох мясакамбінатаў Беларусі (па стану на канец красавіка. Рэд.) атрымала сертыфікат на ўзр прадукцыі ў Федэрацыю?

— Перш за ўсё яны ўпэўніліся, што мы ніколі не працавалі і не працею з польскім мясам. Гэта было іх галоўнае патрабаванне. Вядома, што польскае мяса забаронена для продажу на расійскім рынку. Па-другое, паглядзіце, што мяса мы перапрацоўваем толькі сваё, завозу збоку няма. Мы працею толькі з жывёлай з уласнага комплексу. А гэта яшчэ адна гарантыя якасці. Бо калі ўвозіць мяса з добрага дзесятка гаспадаркаў, тады складана сачыць за выкананнем санітарных нормаў. Тут жа ўсё на месцы, і лёгкая гэтыя нормы вытрымлівае. У нас да апошняга часу быў нават адзін галоўны ветэрынарны ўрач на комплекс і мясакамбінаце, зараз таксама ажыццяўляецца адзіная палітыка. Усе неабходныя праверкі перад забоем можна зрабіць спакойна на месцы, не патрэбна нікуды вазіць. І адпраўляем на перапрацоўку толькі клінічна здаровы маладняк. Гошці цікавіліся і агульным станам спраў на мясакамбінаце. Значыць, арганізацыя вытворчасці спадабалася. Нічога звышнатуральнага мы ім не паказвалі.

— Вынікі мінулага года і трох месяцаў гэтага вас задаволілі?

— Мы ў Расію не адгружалі толькі адзін дзень, 2 красавіка. Раніцой была забарона, а бліжэй да вечара нам далі дазвол. Назаўтра з Масквы прыйшлі тры машыны, ноч пераначавалі, мы іх загрузілі і адправілі. Наша мяса ведоўца таксама ў Санкт-Пецярбургу, Смаленску і Североморску, гэта горад у Архангельскай вобласці. Ахвотна бяруць ва Уладзіслаўку, куды яно трапляе ў вагонах-рэфрыжэратарах. Мы працею па цэнах, па якіх працуюць самі расіян. Праз Інтэрнэт адсочваем узровень цен у Маскве і рэгіёнах. Вытрымліваць яго можам таму, што па якасці да нашай прадукцыі пытанні няма. Селекцыйна-племянная работа дазволіла цалкам перайсці на беконныя пароды, а гэта свініна першай катэгорыі. Сёння ў Беларусі няма гэтага комплексу і гаспадарка, якія прадаюць свініну першай катэгорыі. Мы прадаём толькі першай, у Мінск таксама.

— Што па-добраму падкупіла строгую расійскую камісію, і ў выніку ваша прадпрыемства ў ліку пакуль усяго трох мясакамбінатаў Беларусі (па стану на канец красавіка. Рэд.) атрымала сертыфікат на ўзр прадукцыі ў Федэрацыю?

— Перш за ўсё яны ўпэўніліся, што мы ніколі не працавалі і не працею з польскім мя